

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยบริหารความเสี่ยงในการพิจารณาการอนุมัติสินเชื่อเพื่อการลงทุนสำหรับธุรกิจรถเช่าในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ ตลอดจนถึงการรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งจะนำเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

1. ความหมายและประเภทของสินเชื่อ
2. ปัจจัยบริหารความเสี่ยงในการอนุมัติสินเชื่อธุรกิจ
3. สถานการณ์โดยทั่วไปของการให้สินเชื่อ
4. ความหมายและประเภทของธุรกิจรถเช่า
5. สถานการณ์โดยทั่วไปของธุรกิจรถเช่าในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อเพื่อธุรกิจ
 - 6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจรถเช่า
7. กรอบแนวคิดในการศึกษา

ความหมายและประเภทของสินเชื่อ

ความหมายของสินเชื่อ

ชาติ รัตนาวังเจริญ (2545 : 7) ได้กล่าวถึง ความหมายของสินเชื่อหรือเครดิตไว้ว่า สินเชื่อ (CREDIT) มาจากคำว่า CREDO ในภาษาละติน แปลว่า “ข้าพเจ้าเชื่อ” อันหมายถึง ความเชื่อที่บุคคลหนึ่งมีต่ออีกคนหนึ่ง มักเรียกทับศัพท์ว่า เครดิต ในความหมายกว้าง คือ บุคคลได้สินค้าหรือบริการ โดยไม่ต้องจ่ายเงินทันที แสดงถึงความเชื่อที่บุคคลอื่นมีต่อบุคคลนั้น ส่วนในความหมายแคบ สินเชื่อ หมายถึง เงิน สินค้า หรือบริการที่ผู้รับจากผู้ให้กู้และจ่ายเงินเมื่อครบกำหนดในอนาคต

คารณี พุทรวินูลย์ (2552 : 1-2) และคลังปัญญาไทย (2550, <http://www.panyathai.or.th/wiki/index.php/>) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสินเชื่อไว้ว่า สินเชื่อ (Credit) มีที่มาจากภาษาละตินว่า Credere แปลว่า to believe และนักวิชาการบางท่านกล่าวว่า มาจากคำภาษาละตินว่า Credo ซึ่งเป็นคำสมระหว่างคำภาษาสันสกฤต Crad แปลว่า ความเชื่อถือไว้วางใจ กับคำภาษาละติน ว่า do แปลว่า ทำให้เกิดหรือมอบ จะเห็นว่าที่มาของคำว่าสินเชื่อนั้นมาจากรากฐานเดียวกัน คือ ความเชื่อถือและไว้วางใจ จึงได้มีผู้กำหนดความหมายของสินเชื่อไว้หลายลักษณะ ดังนี้

ในด้านการค้า สินเชื่อหมายถึง ความเชื่อถือที่ผู้ขายมีต่อผู้ซื้อ และยอมมอบสินค้าหรือบริการให้แก่ผู้ซื้อไปก่อนโดยไม่ต้องชำระเงินสด แต่มีสัญญาการชำระเงินค่าสินค้าหรือบริการนั้นในวันข้างหน้าตามการตกลงกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งก่อให้เกิดลูกหนี้และเจ้าหนี้ตามมา

ในด้านผู้บริโภค สินเชื่อหมายถึง ความสามารถที่จะได้สินค้าและบริการไปใช้ก่อน โดยตกลงว่าจะนำเงินมาชำระสินค้าหรือบริการในภายหลัง

ในด้านสถาบันการเงิน สินเชื่อหมายถึง บริการชนิดหนึ่งของสถาบันการเงินที่ก่อให้เกิดรายได้หลักแก่สถาบันการเงิน คือ ดอกเบี้ยรับจากการให้สินเชื่อและค่าธรรมเนียมต่างๆ และมีความสำคัญที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อระบบธุรกิจของชุมชนเป็นอย่างยิ่งด้วย

สถาบันฝึกอบรมสหกรณ์การเกษตรแห่งชาติ (อ้างถึงในประสพศรี ฐิริยะพันธ์, 2554 : 9) ได้กล่าวถึงความหมายของสินเชื่อหรือเครดิต หมายถึง ความเชื่อถือ ซึ่งทำให้บุคคลฝ่ายหนึ่งยอมมอบของหรือสินค้า หรือบริการ หรือเงินจำนวนหนึ่งให้ เพื่อประโยชน์ของบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งชั่วระยะเวลาหนึ่ง ลักษณะของสินเชื่อ คือ สินค้าหรือบริการหรือเงินจำนวนหนึ่งในปัจจุบันแลกเปลี่ยนกับสิ่งที่มีค่าเท่ากันในอนาคต อีกนัยหนึ่งคือ มีการให้เวลาในการชำระหนี้ เป็นต้นว่า การซื้อขายเชื่อ ซึ่งมีข้อตกลงให้ผู้ซื้อชำระราคาในวันข้างหน้า หรือการกู้ยืมเงินซึ่งมีข้อตกลงให้ลูกหนี้ชำระคืนเงินกู้เมื่อถึงกำหนดในภายหลัง เหล่านี้เรียกว่ามีการให้สินเชื่อหรือเครดิตแก่กัน การที่ผู้ขายหรือผู้ให้กู้ยอมตกลงดังนี้ก็เพราะเชื่อถือในคุณสมบัติส่วนตัวของผู้ซื้อหรือผู้กู้ว่าเป็นผู้ซื้อตรงในการชำระหนี้ และเชื่อว่าผู้ซื้อหรือผู้กู้มีทรัพย์สิน หรือรายได้พอที่จะชำระหนี้เมื่อถึงกำหนด ตลอดจนเชื่อถือในอำนาจของศาลที่จะบังคับให้เป็นไปตามสิทธิเรียกร้องของตนด้วย สินเชื่อจึงมีมูลฐานอยู่ที่ค่าของทรัพย์สินที่มีอยู่จริงหรือที่จะมีมาในอนาคต ซึ่งเป็นหลักประกันโดยปริยายในการชำระค่าแลกเปลี่ยนของสินเชื่อนั้น

จากบทความเรื่อง กระบวนการเกิดสินเชื่อ (คลังปัญญาไทย, 2550 : <http://www.panyathai.or.th/wiki/index.php/>) ได้กล่าวถึง ความหมายของสินเชื่อว่าเป็นความเชื่อถือและไว้วางใจระหว่างบุคคล 2 ฝ่ายในการที่จะให้สินค้าหรือบริการไปใช้ก่อน โดยมีสัญญากำหนดเงื่อนไขและเงื่อนไขเวลาในการชำระคืนในอนาคต สินเชื่อจะให้ความสำคัญและคำนึงถึงในเรื่องของสภาพคล่องเป็นอย่างมาก

สภาพคล่อง หมายถึง สินทรัพย์ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้อย่างรวดเร็ว มีเงินหมุนเวียนในกิจการอย่างไม่ขาดมือ เพียงพอที่จะจับจ่ายใช้สอยประจำวัน และมีเงินพอที่จะจ่ายให้กับเจ้าหนี้ทันทีทันใด สำคัญของสินเชื่อจึงเป็นความเชื่อถือและความไว้วางใจระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย ในการที่จะให้สินค้าหรือบริการไปใช้ก่อนโดยมีสัญญา กำหนดเงื่อนไข และเวลาการชำระคืนในอนาคต

จากบทความทางวิชาการเรื่อง สินเชื่อและเครื่องมือทางการเงินของสำนักบริการข้อมูลและสารสนเทศ (2553, <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=1062.0>) ได้กล่าวถึง ความหมาย และลักษณะของสินเชื่อ ไว้ดังนี้

1. สินเชื่อเกิดขึ้นในเศรษฐกิจเนื่องจากความจำเป็นในการใช้จ่ายและรายได้ของคนเรา ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งมีความแตกต่างกัน บางคนต้องการใช้จ่ายมากกว่ารายได้ บางคนต้องการใช้จ่ายน้อยกว่ารายได้ และบางคนต้องการใช้จ่ายพอดีกับรายได้

2. สินเชื่อ เครดิต และหนี้สิน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน จากการแลกเปลี่ยนอำนาจการซื้อสินค้าและบริการในช่วงเวลาที่แตกต่างกันระหว่างหน่วยเศรษฐกิจต่างๆ ดังนั้น มูลค่าของตัวแปรทั้งสามตัวนี้จะต้องเท่ากันเสมอในระบบเศรษฐกิจ

3. ถึงแม้ว่าคนเราโดยทั่วไปจะเห็นว่าหนี้สินเป็นสิ่งไม่ดี และสินเชื่อเป็นสิ่งที่ดี แต่ความเป็นจริงก็คือหนี้สิน สินเชื่อ และเครดิตเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้

4. สินเชื่อและเงินมีความคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้เนื่องจากในทางปฏิบัติแล้ว การให้สินเชื่อก็กู้เงินเป็นเครื่องมือในการให้สินเชื่อและการชำระหนี้สิน

บรรจง อภิรติกุล (อ้างถึงในประสพศรี ฐิริยะพันธ์, 2554 : 9) ได้กล่าวถึง ความหมายของสินเชื่อหรือเครดิต โดยพิจารณาในด้านธุรกิจการค้า ด้านเศรษฐศาสตร์ และด้านผู้บริโภค ดังต่อไปนี้

1. ด้านธุรกิจการค้า สินเชื่อหรือเครดิต หมายถึง ความเชื่อที่ผู้ขายมีต่อผู้ซื้อ โดยที่ผู้ขายมอบสินค้าหรือบริการให้แก่ผู้ซื้อไปก่อน โดยที่ผู้ซื้อยังไม่ชำระเงินสดในเวลานั้น แต่สัญญาว่าจะชำระเงินค่าสินค้าหรือบริการให้แก่ผู้ขายในวันข้างหน้าตามแต่จะตกลงกัน ซึ่งผู้ซื้อได้กลายเป็นลูกหนี้และผู้ขายเป็นเจ้าหนี้

2. ด้านเศรษฐศาสตร์ สินเชื่อหรือเครดิต หมายถึง การที่เจ้าของเงินทุนยอมให้บุคคลอื่นนำเงินของตนไปลงทุนเพื่อดำเนินธุรกิจ ผู้ที่ได้รับเงินทุนขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ได้รับเครดิต (ความเชื่อ) จากเจ้าของทุนหรือผู้ให้กู้ การที่เจ้าของเงินทุนยอมให้บุคคลอื่นดังกล่าวนำเงินของตนไปลงทุนได้ เพราะมีความมั่นใจว่าผู้รับทุนหรือผู้กู้เป็นผู้เชื่อถือได้ จึงถือว่าเป็นผู้ที่มีเครดิต

3. ด้านผู้บริโภค สินเชื่อหรือเครดิต หมายถึง ความเชื่อ ความไว้วางใจที่ผู้บริโภคจะได้รับสินค้าหรือบริการที่จำเป็นในการครองชีพจากผู้ขายไปใช้บริโภคหรือใช้สอยก่อน โดยยังไม่ชำระเงิน แต่ตกลงสัญญากับผู้ขายว่าจะนำเงินมาชำระค่าสินค้าหรือบริการในภายหน้าตามที่ตกลงกัน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นนำมาสรุปสาระสำคัญของคำว่าสินเชื่อได้ว่า คือ ความเชื่อถือนี้ไว้วางใจระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย ในการที่จะให้สินค้าหรือบริการไปใช้ก่อน โดยมีสัญญากำหนดเงื่อนไขและเงื่อนไขเวลาการชำระคืนในอนาคต บุคคล 2 ฝ่ายที่กล่าวถึงนั้น อาจมีการติดต่อกันเป็นรายบุคคล กลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคลหรือระหว่างกันก็ได้ และสิ่งที่ฝ่ายผู้ให้สินเชื่อจะต้องรับภาระตามมา คือ ความเสี่ยง สินเชื่อนอกจากจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความเชื่อถือนั้นแล้ว ยังต้องอาศัยหลักประกัน ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งบุคคลหรือหลักทรัพย์ที่จะนำมาใช้เพื่อลดความเสี่ยงด้วย

ประเภทของสินเชื่อ

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดประเภทของสินเชื่อไว้ 10 ประเภทดังนี้คือ (ชาติ รัตนาวังเจริญ, 2545 : 7-8)

1. การเกษตรและการป่าไม้
2. การเหมืองแร่และย่อยหิน
3. การอุตสาหกรรม
4. การก่อสร้าง
5. การพาณิชย์
6. การธนาคารและธุรกิจการเงิน
7. ธุรกิจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์
8. การสาธารณูปโภค
 - 8.1 การขนส่ง
 - 8.2 การสาธารณูปโภคอื่นๆ
9. การบริการ
 - 9.1 โรงแรมและภัตตาคาร
 - 9.2 การบริการเพื่อการบันเทิง
 - 9.3 การบริการอื่นๆ
10. การอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล
 - 10.1 เพื่อที่อยู่อาศัย
 - 10.2 เพื่อการเดินทาง
 - 10.3 อื่นๆ คือ การกู้ยืมส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกจากที่กล่าวมา

การณี พุทธวิบูลย์ (2552 : 21-22) ได้กล่าวถึงประเภทของการบริการสินเชื่อที่สำคัญที่ธนาคารพาณิชย์มีไว้บริการลูกค้า ได้แก่

1. สินเชื่อเพื่อการเคหะ (Housing Loan) คือ สินเชื่อประเภทหนึ่งในหลายประเภทของธนาคารที่ให้บริการแก่ลูกค้าที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปซื้อบ้าน ทาวน์เฮาส์ อาคารพาณิชย์ คอนโดมิเนียม การสร้างบ้านบนที่ดินที่มีอยู่แล้ว หรือตกแต่งต่อเติม ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย โดยมีการผ่อนชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเป็นรายเดือนเท่าๆ กันทุกเดือนตามระยะเวลา อัตราดอกเบี้ยและเงื่อนไขที่ธนาคารกำหนด

2. สินเชื่ออเนกประสงค์ (Multi Purpose Loan) คือ สินเชื่อที่อำนวยความสะดวกเพื่อการใช้จ่ายส่วนตัวสำหรับวัตถุประสงค์ที่ต่างกันของแต่ละบุคคล เช่น เงินกู้เบิกเงินเกินบัญชี (Overdraft) การออกหนังสือค้ำประกัน (Letter Of Guarantee) และการรับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงิน (P/N Bought)

3. สินเชื่อเพื่อสันทนาการและการเดินทาง (Recreation and Travel Loan) คือ การให้กู้ยืมเพื่อใช้จ่ายเฉพาะด้านของบุคคลในด้านการเดินทางท่องเที่ยว การดูงาน การไปสัมมนาหรือทัศนศึกษาในต่างประเทศที่กำหนด โดยหมายรวมถึง ค่าตัวเครื่องบิน ค่าที่พัก ค่าใช้จ่ายในการเดินทางหรือค่าใช้จ่ายเหมาจ่ายในการใช้บริการท่องเที่ยวที่กำหนดไว้ในแต่ละรายการ

4. สินเชื่อเพื่อซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค (Consuming Loan) คือ สินเชื่อที่ธนาคารให้กู้ยืมแก่ลูกค้าที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปอุปโภคบริโภค ได้แก่ สินเชื่อเพื่อซื้อพาหนะ เช่น รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ สินเชื่อเพื่อการซื้อเฟอร์นิเจอร์ เครื่องเรือน เครื่องครัว สินเชื่อเพื่อซื้ออุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้านและสำนักงานทุกประเภท สินเชื่อเพื่อซื้อเครื่องมือสื่อสาร โทรคมนาคม เช่น เครื่องโทรสาร โทรศัพท์มือถือ หรือจานดาวเทียม สินเชื่อเพื่อซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน เช่น ตู้เย็น ทีวี เครื่องปรับอากาศ โดยมีการผ่อนชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเป็นรายเดือนเท่ากันทุกๆ เดือนตามระยะเวลา อัตราดอกเบี้ย และเงื่อนไขตามกำหนด

5. สินเชื่อเพื่อการลงทุน (Professional Investing Loan) คือ บริการสินเชื่อเพื่อใช้จ่ายในการลงทุนประกอบวิชาชีพของผู้ที่มีวิชาชีพอิสระ เช่น ผู้ที่ประกอบอาชีพแพทย์ เกษตรกร วิศวกร สถาปนิก ผู้ตรวจสอบบัญชี หรืออาชีพอิสระต่างๆ ซึ่งการประกอบอาชีพดังกล่าวต้องมีเงินทุนในการดำเนินการซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยการประกอบอาชีพ โดยมีการผ่อนชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเป็นรายเดือนเท่ากันทุกๆ เดือน ตามระยะเวลา อัตราดอกเบี้ย และเงื่อนไขสินเชื่อที่กำหนด

6. สินเชื่อธุรกิจรายย่อย (SSNE Loan) คือ ธุรกิจที่ผู้ไ้ในนามบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล ซึ่งมีวงเงินสินเชื่อกับธนาคารเท่ากับหรือน้อยกว่า 3 ล้านบาท ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเป็นธุรกิจที่มี ยอดขายน้อยกว่า 24 ล้านบาทต่อปี และอำนาจการบริการและการตัดสินใจขึ้นอยู่กับเจ้าของเป็นหลัก และในการกู้ยืมต้องมีวัตถุประสงค์การกู้ยืมที่ชัดเจน และเพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจจริง

7. สินเชื่อหมุนเวียน (Speedy Cash) คือ สินเชื่อส่วนบุคคลที่ลูกค้าไม่จำเป็นต้องมีบุคคล หรือหลักทรัพย์ค้ำประกัน ทั้งนี้ ธนาคารอนุมัติวงเงินให้ลูกค้าไว้ใช้จ่ายตามความต้องการ โดยลูกค้า สามารถเบิกถอนเงินดังกล่าวได้จากเครื่อง ATM หรือเครื่อง ATM POOL ทั่วประเทศ วงเงินจะถูก ลดลงเมื่อมีการเบิกถอนและจะเพิ่มกลับไปตามเดิม (ในลักษณะเดียวกันกับบัตรเครดิต) เมื่อลูกค้าได้ชำระคืนที่เบิกถอนพร้อมดอกเบี้ยแล้ว โดยลูกค้าที่ใช้วงเงินเท่านั้นจะได้รับใบแจ้งยอดรายการ (Statement) จากธนาคารทุกเดือน

8. สินเชื่อบุคคล (Speedy Loan) คือ สินเชื่อส่วนบุคคลที่ลูกค้าจะต้องเป็นบุคคลธรรมดา โดยไม่ต้องมีบุคคลหรือหลักทรัพย์ค้ำประกัน ซึ่งธนาคารจะอนุมัติเป็นเงินกู้ให้ลูกค้าไว้ใช้จ่ายตาม ความต้องการของลูกค้า โดยให้วงเงินตั้งแต่ 20,000–75,000 บาท เมื่อธนาคารอนุมัติเงินกู้ ธนาคาร จะโอนเงินหลักจากหักค่าอากรแสตมป์และค่าธรรมเนียมในการโอนเงินเข้าบัญชีของลูกค้าตามที่ แจ้งไว้กับธนาคาร โดยลูกค้าสามารถเลือกผ่อนชำระได้ตั้งแต่ 12–60 เดือน และธนาคารจะส่งใบแจ้งหนี้ (Statement) ให้กับลูกค้าทราบทุกเดือนก่อนถึงวันกำหนดชำระหนี้ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 10 วัน

อย่างไรก็ตามธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งอาจมีประเภทสินเชื่อที่ให้บริการมากน้อยหรือ การเรียกชื่อแตกต่างกันออกไป

จากบทความทางวิชาการเรื่อง สินเชื่อและเครื่องมือทางการเงินของสำนักบริการข้อมูล และสารสนเทศ (2553, <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=1062.0>) ได้กล่าวถึง ประเภทของ สินเชื่อ ไว้ว่า

ประเภทของสินเชื่อตามแหล่งที่มา แบ่งได้เป็น

1. สินเชื่อส่วนตัว
2. สินเชื่อการพาณิชย์
3. สินเชื่อการเงิน

ประเภทสินเชื่อตามการใช้ แบ่งได้เป็น

1. สินเชื่อเพื่อการบริโภค
2. สินเชื่อเพื่อภาครัฐบาล
3. สินเชื่อเพื่อธุรกิจ

นอกจากนี้ สันเชื่อตามการใช้ยังอาจแบ่งได้ตามภาคเป็น

1. ภาคเกษตรกรรม
2. ภาคเหมืองแร่
3. ภาคอุตสาหกรรม
4. ภาคก่อสร้าง
5. ภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์
6. ภาคการส่งออก
7. ภาคการนำเข้า
8. ภาคการค้าส่งและปลีก
9. ภาคสาธารณูปโภค
10. ภาคธนาคารและธุรกิจการเงิน
11. ภาคบริการ
12. ภาคการอุปโภคบริโภค
13. ภาคอื่นๆ

ประเภทของสันเชื่อตามระยะเวลาการให้ แบ่งได้เป็น

1. สันเชื่อเพื่อเรียก
2. สันเชื่อระยะสั้น
3. สันเชื่อระยะปานกลาง
4. สันเชื่อระยะยาว

ประเภทของสันเชื่อตามความเสี่ยง แบ่งได้เป็น

1. สันเชื่อที่ไม่มีหลักประกัน
2. สันเชื่อที่มีหลักประกัน

สรุปว่า งานวิจัยนี้จะใช้ประเภทของสันเชื่อธุรกิจรายย่อย ตามการแบ่งประเภทของ
 คารณี พุทธวิบูลย์ (2552 : 21-22) และประเภทสันเชื่อเพื่อธุรกิจของสำนักบริการข้อมูลและสารสนเทศ
 (2553, <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=1062.0>) เท่านั้น เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 ของการวิจัย

ปัจจัยบริหารความเสี่ยงในการอนุมัติสินเชื่อธุรกิจ

หลักการวิเคราะห์สินเชื่อ

บุญชัย ชาติชายชุติมา (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคการพิจารณาให้สินเชื่อ กรณีศึกษา ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาบางเขน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในการเขียนรายงานเสนอความเห็นเกี่ยวกับการขอสินเชื่อเพื่อเสนอต่อผู้มีอำนาจพิจารณาสินเชื่อในการวิเคราะห์สินเชื่อของธนาคารอาศัยหลักเกณฑ์ใหญ่ๆ ที่สำคัญ ที่ใช้ในการวิเคราะห์สินเชื่อลูกค้า แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ
2. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์สินเชื่อในเชิงปริมาณ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน
2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่เกี่ยวกับการเงิน

ส่วนการวิเคราะห์สินเชื่อเชิงคุณภาพสามารถวิเคราะห์ได้โดยอาศัยหลักการของ 3Ps และ 5Cs สรุปได้ดังนี้

1. หลักการของ 3Ps ได้แก่
 - 1.1 วัตถุประสงค์ของการขอสินเชื่อ (Purpose)
 - 1.2 การชำระหนี้ (Payment)
 - 1.3 การป้องกันความเสี่ยง (Protection)
2. หลักการของ 5Cs ได้แก่
 - 2.1 คุณสมบัติของผู้กู้ (Character)
 - 2.2 ความตั้งใจในการชำระหนี้ (Capacity)
 - 2.3 เงินทุนของผู้กู้ (Capital)
 - 2.4 หลักประกัน (Collateral)
 - 2.5 สภาพการณ์ (Condition)

การวิเคราะห์สินเชื่อในเชิงปริมาณ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน
2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่เกี่ยวกับการเงิน

ทวิติยา บุศยรัตน์ (2541) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารด้านสินเชื่อเพื่อลดความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ พบว่า นโยบายหลักทั่วไปที่ธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไปใช้เพื่อวิเคราะห์สินเชื่อ คือ นโยบาย 5C (C's Policy) และนโยบาย 5P (P's Policy)

นโยบาย 5C (C's Policy) การวิเคราะห์เครดิตโดยวิธีนี้เดิมเรียกว่า นโยบาย C (C's Policy) นโยบายนี้มีมากกว่า 50 ปีแล้ว โดยพัฒนามาจาก 3C ได้แก่ Character, Capital และ Capacity ต่อมาจึงเพิ่ม Collateral และ Condition ซึ่งเรียกว่า นโยบาย 5C (C's Policy) มีรายละเอียดดังนี้

1. Character คือ คุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ เป็นการวิเคราะห์ถึงอุปนิสัยใจคอและพฤติกรรมของผู้ขอสินเชื่อว่าจะมีความรับผิดชอบและความเต็มใจในการชำระหนี้มากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1 คุณสมบัติและประวัติส่วนตัว เช่น อุปนิสัยทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว อายุ นิติภาวะ การค้า สังคม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบค่อหนี้สิน ความตรงต่อเวลาในการชำระหนี้ ความสม่ำเสมอในการชำระหนี้ ชื่อเสียงส่วนตัว เป็นต้น

1.2 คุณสมบัติเฉพาะด้าน เช่น หน้าที่การงาน ความสามารถ ความชำนาญ ประสบการณ์ ความคิดความอ่าน เป็นต้น

2. Capital คือ ทุนของธุรกิจเป็นการวิเคราะห์ถึงฐานะการเงิน ซึ่งได้แก่ สินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของธุรกิจนั้นๆ ว่าเป็นอย่างไร สำหรับทุนของธุรกิจนั้น หมายถึง ส่วนที่เจ้าของหรือผู้ประกอบการนำมาลงไว้ในธุรกิจ ในการวิเคราะห์จะพิจารณาส่วนของสินทรัพย์ที่มีเหนือหนี้สิน เพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในกรณีที่คุณสมบัติและความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้ไม่ค่อยดีนัก โดยดูจากอัตราส่วนกำไรต่อทุน และอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน อย่างไรก็ตาม มีข้อควรระวังว่า ส่วนของเจ้าของที่รวมทั้งสินทรัพย์ที่มีตัวตน และไม่มีตัวตนจะมีมูลค่าเท่าใด แยกเป็นสัดส่วนได้หรือไม่ในกรณีที่จะต้องมีการชำระบัญชี

3. Capacity คือ ความสามารถในการชำระหนี้สิน เป็นการวิเคราะห์สมรรถภาพในการหารายได้ ถ้าเป็นการขอสินเชื่อส่วนบุคคล จะพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อในรูปค่าจ้าง เงินเดือน รายได้อื่นๆ เป็นหลัก แต่ถ้าเป็นนิติบุคคล จะวิเคราะห์ถึงผลการดำเนินงานของธุรกิจเพื่อดูความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจ โดยวิเคราะห์รายได้ รายจ่าย และกำไรของธุรกิจ จะใช้พิจารณาจากงบการเงิน แผนการบริหารงาน แผนการชำระหนี้สิน โดยปกติเงินที่จะนำมาชำระหนี้ควรจะเป็นเงินรับสุทธิจากการดำเนินงาน นั่นคือ กำไรของธุรกิจ นั่นเอง

4. Collateral คือ หลักประกันในการพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับเครดิต หลักประกันเพียงอย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอที่จะตัดสินใจ ต้องพิจารณาพร้อมกับปัจจัยอื่นๆ ด้วย หลักประกันเป็นเพียงการช่วยลดความเสี่ยงทางการเงิน ในกรณีที่ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินในอนาคต

ไม่เป็นไปตามที่คาดคะเนไว้ คือ เปลี่ยนแปลงในทางที่ไม่ดี หลักทรัพย์ที่ใช้ค้ำประกัน ได้แก่ ที่ดิน โรงเรือน สิทธิการเช่า พันธบัตร หุ้นของบริษัทอื่น หรือนบุคคลที่เชื่อถือได้มาค้ำประกัน

5. Condition คือ สภาพการณ์ต่างๆ ไป เช่น ภาวะเศรษฐกิจ นโยบายของรัฐบาล การเมือง กฎหมาย ภาษี ดินฟ้าอากาศ การขึ้นราคาของน้ำมันดิบ ปัญหาวัตถุดิบ ปัญหาแรงงาน การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ภาวะเงินเฟ้อ เทคโนโลยี เทคนิคการผลิต เป็นต้น เหล่านี้อาจมีผลกระทบต่อภาระหนี้ได้ จำเป็นจะต้องวิเคราะห์ให้ได้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ

ส่วนนโยบาย 5P (P's Policy) เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้ในการวิเคราะห์เครดิต ซึ่งประกอบด้วย

1. People เป็นปัจจัยด้านตัวบุคคล ซึ่งแบ่งเป็นหลักใหญ่ๆ 2 ประการ

1.1 ต้องพิจารณาว่า บุคคลที่มากู้เงินนี้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบแค่ไหน และมีความสำเร็จในการทำงานมากน้อยเพียงใด โดยการสืบหาข้อมูลของผู้นั้นผ่านทางผู้ที่มีอาชีพเดียวกัน ซึ่งรู้จักบุคคลผู้นี้ ผู้ที่เคยขายสินค้าให้หรือคู่แข่ง จะแสดงให้เห็นว่า บุคคลผู้นั้นมีความรับผิดชอบเพียงใด การดูแลแนวโน้มของการปฏิบัติงาน การลงทุน ผลกำไร เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง จะชี้ให้เห็นความสำเร็จของบุคคลนั้น ถึงแม้ว่าบริษัทส่วนตัวจะไม่ค่อยแสดงผลกำไรที่แท้จริง เนื่องจากกลัวเสียภาษีมากก็ตาม ทำให้การพิจารณาเครดิตของบริษัทส่วนตัวทำได้ลำบากมากกว่าบริษัทมหาชน

1.2 ความสามารถในการชำระหนี้ก็จะต้องพิจารณาถึงการให้ความร่วมมือกับธนาคาร ในการให้ข้อมูลแก่ธนาคารเกี่ยวกับธุรกิจของตนอย่างตรงไปตรงมา เป็นการแสดงให้เห็นถึงอุปนิสัยของผู้นั้นว่าเป็นอย่างไร และธนาคารควรติดต่อดูด้วยได้หรือไม่

2. Purpose คือ ความมุ่งหมายในการกู้ยืม ในการพิจารณาสินเชื่อ เราต้องการทราบว่า เงินกู้นั้นจะเอาไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพหรือเปล่า ถ้าดูจากงบดุล เงินกู้จากธนาคารนำไปใช้ในเรื่องใหญ่ๆ 5 ประเภท คือ

- 2.1 นำไปใช้เป็นทุนหมุนเวียน
- 2.2 นำไปซื้อทรัพย์สินหรือเครื่องจักร
- 2.3 นำไปใช้ชำระหนี้เจ้าหนี้อื่น
- 2.4 นำไปใช้แทนทุน
- 2.5 นำไปใช้บริโภค

3. Payment คือ การชำระหนี้ เป็นหัวใจในการพิจารณาให้สินเชื่อ เป็นการพิจารณาว่า ผู้กู้มีความสามารถที่จะชำระหนี้เงินคืนให้ธนาคารภายในระยะเวลาที่ตกลงไว้ได้หรือไม่ เจ้าหน้าที่สินเชื่อของธนาคารจะต้องทราบที่มาของเงินที่จะชำระหนี้คืน เจ้าหน้าที่สินเชื่อจะต้องพิจารณาสิ่งที่

จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้ข้อมูลในอดีตมาพิจารณาประกอบ ซึ่งอาจมีสิ่งเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดได้ในอนาคต ทำให้ไม่สามารถชำระหนี้ได้

4. Protection คือ หลักการป้องกัน โครงสร้างของเงินกู้ จะต้องรวมทางออกที่ป้องกันความเสี่ยงไว้ด้วย ในเมื่อการดำเนินธุรกิจหรือการจ่ายเงินที่คิดไว้ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้แต่แรก หลักการป้องกันสามารถแยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

4.1 Internal หมายถึง ธนาคารจะมองจากผู้กู้เงินโดยเฉพาะ

4.2 External หมายถึง จะมองถึงบุคคลภายนอกเข้ามารับผิดชอบหนี้สินด้วยการป้องกันภายใน อาจมาจากหลักประกันของผู้กู้นั่นเอง หรือของบุคคลอื่น จะต้องพิจารณาถึงผู้ที่ควบคุมหลักประกันนั้นว่าเป็นธนาคาร หรือผู้กู้ และสามารถจะขายได้ทันทีหรือไม่ ควรจะมีส่วนเกิน (Margin) เท่าไร ส่วนเครดิตของธุรกิจนั้นจะวิเคราะห์ในแง่ของหนี้สินกับทุน และสภาพคล่องของทรัพย์สินนั้น หลักประกันภายนอกนั้นตามธรรมดาจะอยู่ในรูปการค้ำประกัน การสัถกหลังการมอบอำนาจหรือการรับซื้อคืน เงินกู้ที่ธนาคารให้โดยหวังพึ่งผู้ค้ำประกันเป็นคนชำระอย่างเดียวมีความเสี่ยงสูง เพราะว่าแหล่งที่มาของการชำระหนี้มาจากแหล่งเดียว โดยมีได้มีการพิจารณาถึงความสามารถชำระเงินของผู้กู้เป็นอันดับแรก

5. Prospective (Overview) หมายถึงว่า การพิจารณารวมๆ กันทั้งหมดทุกอย่างว่าควรจะให้กู้หรือไม่ โดยเปรียบเทียบระหว่างอัตราส่วนของดอกเบี้ยกับการเสี่ยงในธุรกิจนั้น ธนาคารจะต้องพิจารณาถึงความเสี่ยงที่เงินกู้จะสูญ ความยุ่งยากในการเรียกเก็บ การเสียเวลาในการเป็นคดีความฟ้องร้อง จะต้องนำมาพิจารณากับรายได้ที่จะได้รับจากเงินกู้นั้น และความสัมพันธ์กับลูกค้ารายนั้นในอนาคตในแง่ต่างๆ ได้แก่

5.1 ดอกเบี้ยผูกกับระยะเวลาที่เงินกู้ค้างอยู่ บวกกับค่าธรรมเนียมต่างๆ

5.2 เงินฝากที่หักค่าใช้จ่ายต่างๆ แล้ว

5.3 โอกาสที่จะได้ลูกค้าซึ่งอยู่ในเครือเดียวกันในปัจจุบัน และในอนาคตซึ่งเป็นสิ่งที่ลำบากในการวิเคราะห์

เนื่องจากรายได้ของธนาคารที่สำคัญมาจากการให้สินเชื่อ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารสินเชื่อที่ดี หลักในการบริหารสินเชื่อของธนาคาร โดยทั่วไปที่ถือปฏิบัติกันอยู่ก็คือ ในการปล่อยสินเชื่อจะต้องมีคุณภาพ กล่าวคือ การอำนวยสินเชื่อนั้นจะต้องเป็นสินเชื่อที่มีคุณภาพ หลักประกันต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธนาคาร ธุรกิจต้องมีความเป็นไปได้อันจะดูได้จากความสามารถในการประกอบการและรายได้ ตลอดจนความสามารถในการชำระเงินต้นและดอกเบี้ยแก่ธนาคารตามกำหนดสัญญา นอกจากนั้นธุรกิจจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมายหรือนโยบายของธนาคาร

นที ศรีสุทธี (2547 : 3-7) Graham (2007, <http://ezinearticles.com/?The-5-Cs-of-Credit&id=612144>) และ Peavler (2012, <http://bizfinance.about.com/od/businessloans/tp/5CsCredit.htm>) ได้เสนอแนวทางเกี่ยวกับการวิเคราะห์สินเชื่อเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เพื่อดูคุณภาพของผู้ขอสินเชื่อ โดยในการพิจารณาเพื่ออนุมัติสินเชื่อนิยมใช้หลัก C's policy คือ

1. ทฤษฎีวิเคราะห์ C's policy

1.1 คุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ (Character) หมายถึง อุปนิสัยใจคอและพฤติกรรมของผู้ขอสินเชื่อว่าจะมีความเต็มใจชำระหนี้มากน้อยเพียงใด โดยอาจพิจารณาได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1.1 คุณสมบัติและประวัติส่วนตัว เช่น อุปนิสัยทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว อายุ นิติภาวะ การค้า สังคม ความซื่อสัตย์ ชื่อเสียงส่วนตัว เป็นต้น

1.1.2 คุณสมบัติเฉพาะด้าน เช่น ความสามารถ ความชำนาญ ประสบการณ์ ความคิดความอ่าน ความรับผิดชอบด้านนิติกรรม เป็นต้น

คุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ เป็นคุณลักษณะภายในของบุคคลแต่ละคนที่มีทั้งดีหรือเลวปะปนกันไป ดังนั้น การนำเอาคุณสมบัติมาเป็นส่วนประกอบในการพิจารณาวิเคราะห์สินเชื่อเชิงคุณภาพและสรุปคุณสมบัติของบุคคลว่าเป็นอย่างไรจึงทำได้ยาก แต่ก็สามารถทำได้โดยดูจากบุคลิกลักษณะ ซึ่งแม้จะมีการปรุงแต่งเพื่อหลอกลวงกันได้ แต่ผู้วิเคราะห์สินเชื่อก็ต้องใช้วิจารณญาณอย่างละเอียด เพื่อที่จะช่วยให้แน่ใจได้ว่า ผู้ขอสินเชื่อแต่ละคนมีคุณสมบัติในด้านความซื่อสัตย์ และมีความเต็มใจ และพยายามที่จะชำระหนี้สินอย่างแน่นอน การวิเคราะห์จะต้องพิจารณาบุคลิกลักษณะของผู้ขอสินเชื่อ ชื่อเสียงของกิจการของผู้ขอสินเชื่อ ความเชื่อถือในสายตาบุคคลทั่วไป และความรับผิดชอบในการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้ความเป็นอยู่และอุปนิสัยในการใช้จ่ายเงิน สภาพสังคม สภาพการสมรส และความสนใจต่อสิ่งแวดล้อมอาจช่วยส่งเสริมคุณสมบัติของบุคคลนั้นได้ แนวโน้มที่จะแสดงการขาดคุณสมบัติที่ไม่ควรได้รับสินเชื่อ ได้แก่ การเป็นคนคิดเล่ห์ ขอบเล่นการพนัน หรือมักจะปกปิดสภาพส่วนตัวและสภาพธุรกิจของตน การคดโกงแม้เพียงเล็กน้อยที่ผู้ขอสินเชื่อเคยกระทำก็จะต้องนำมาพิจารณาเป็นสำคัญด้วย การตัดสินใจว่า คุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อดีเพียงไรต้องมีหลักฐานประกอบ เช่น ความสม่ำเสมอในการชำระหนี้ที่เป็นมาในอดีต ลูกหนี้ซึ่งเคยมีประวัติดีมาก่อนแล้วมักไม่เปลี่ยนไปจากที่เคยกระทำมา ส่วนลูกหนี้ซึ่งเคยผิดสัญญา มาก่อนก็มักจะมีแนวโน้มที่จะกระทำอีกในอนาคต หลักฐานแสดงประวัติการชำระหนี้นี้อาจหาได้จากเจ้าหนี้รายอื่นๆ ของผู้ขอสินเชื่อ หลักฐานอื่นๆ อาจพบได้จากความเชื่อถือว่าได้รับทั้งในธุรกิจและในวงสังคม หลักฐานการศึกษา และด้วยการพูดคุยกับตัวผู้ขอสินเชื่อ ในการติดต่อกับลูกค้า ซึ่งเป็นธุรกิจ จะต้องพิจารณาถึงองค์การธุรกิจนั้นด้วย โดยทั่วไปแล้ว คุณสมบัติในด้านนี้ของธุรกิจขนาดเล็ก ถึงแม้ว่าจะอยู่ในลักษณะบริษัทก็ตาม จะมีลักษณะเช่นเดียวกับบุคคลซึ่งบริหาร

กิจการนั้นอยู่ ส่วนคุณสมบัติของธุรกิจขนาดใหญ่อาจแตกต่างจากคุณสมบัติของผู้บริหารกิจการนั้นก็ได้ ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายที่วางไว้มากกว่า ดังนั้น จึงควรพิจารณา นโยบายในด้านการจัดการ การเก็บรวบรวมรายการบัญชีต่างๆ ของกิจการ หน้าที่งานซึ่งทำเป็นประจำ และนโยบายทางด้านการแข่งขันกับธุรกิจอื่น เช่น การให้ส่วนลดเงินสดเป็นต้น ที่สำคัญคือ ประวัติการชำระหนี้เท่าที่ผ่านมา เพราะเป็นหลักฐานซึ่งจะใช้พิจารณาประกอบคุณลักษณะอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

1.2 ความสามารถในการชำระหนี้ (Capacity) หมายถึง สมรรถภาพในการหารายได้เพื่อนำมาชำระหนี้ ถ้าเป็นการขอสินเชื่อส่วนบุคคล ก็จะพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อเป็นหลัก แต่ถ้าเป็นนิติบุคคล จะใช้การพิจารณาจากงบการเงิน แผนการบริหารงาน แผนการชำระเงินคืน โครงการและวัตถุประสงค์ในการใช้เงินของผู้ขอสินเชื่อ ฯลฯ ในการวิเคราะห์สินเชื่อ ความสามารถในการชำระหนี้ย่อมหมายถึง ความสามารถในการจ่ายชำระหนี้สินเมื่อครบกำหนด โดยจะเห็นได้ว่า ลูกหนี้ที่มีความตั้งใจในการชำระหนี้สินต่างๆ ที่ไม่มีเงินหรือไม่มีความสามารถหาเงินมาได้ก็ทำให้เกิดสภาพความเสี่ยงขึ้น การประมาณความสามารถนี้ต้องพิจารณาถึงปัจจัยหลายประการ ประการแรกคือ ความสามารถในการหารายได้ เพราะว่าค่าใช้จ่ายต่างๆ หรือหนี้สินมักจะจ่ายจากรายได้มากกว่าจากเงินสะสม แต่ว่ารายได้เพียงอย่างเดียวไม่สามารถแสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ได้ ทั้งนี้ เพราะในปัจจุบันผู้ขอสินเชื่ออาจมีหนี้สินที่จะต้องชำระจากรายได้อยู่เต็มจำนวนแล้วและไม่สามารถก่อหนี้ได้มากกว่านี้อีกต่อไป นอกจากนี้ความสามารถในการชำระหนี้อาจจำกัดด้วยแบบแผนการใช้จ่ายส่วนตัว เช่น ครอบครัวที่มีลูกหลายคนย่อมมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าครอบครัวซึ่งมีระดับรายได้เท่ากันแต่ไม่มีลูก และความเสี่ยงในสินเชื่อก็มีมากกว่ากันด้วย ระยะเวลาที่มีผลสำคัญต่อความสามารถในการชำระหนี้ด้วย อาจกล่าวได้ว่า ความสามารถในการชำระหนี้สินของบุคคลหรือธุรกิจก็ตามเป็นผลจากปัจจัยที่กระทบกระเทือนต่อรายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินที่มีอยู่ รายได้ของธุรกิจมาจากยอดขาย ดังนั้น สิ่งใดก็ตามที่มีผลกระทบกระเทือนต่อยอดขาย ก็ต้องนำมาพิจารณาความสามารถในการมีสินเชื่อของธุรกิจด้วย นอกจากนี้ การโฆษณา พนักงานขาย สถานที่ตั้งร้านค้า อาคารและอุปกรณ์ อายุของสินค้าคงเหลือ บริการที่ให้กับลูกค้า สภาพการแข่งขัน แหล่งการค้าและความสัมพันธ์ระหว่างกัน เครื่องหมายการค้า สิ่งเหล่านี้ก็มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ขอสินเชื่อนั้นๆ ด้วย ซึ่งอาจพิจารณาได้อีกทางหนึ่งโดยดูจากต้นทุนการดำเนินงานแทนการพิจารณาจากรายได้ เพราะว่าธุรกิจที่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูง ความสามารถในการชำระหนี้สินซึ่งเกิดจากการซื้อสินค้าก็ย่อมต่ำลงด้วย โครงสร้างของหนี้สินในองค์กรธุรกิจก็มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ เช่น ถ้าเงินลงทุนส่วนมากมาจากหนี้สิน กิจการก็มีภาระผูกพันกับบุคคลภายนอกมาก และอาจมีค่าดอกเบี้ยสูงด้วย ความสามารถของธุรกิจอาจดูได้จากรายงานของธุรกิจนั้นๆ เช่น งบการเงิน ถ้ารายงาน

เท่าที่ผ่านมาแสดงการขยายตัวในการดำเนินงานและกำไรอย่างสม่ำเสมอ และการชำระหนี้เพื่อได้รับส่วนลดเงินสดหรือเมื่อครบกำหนดตลอดมา ก็อาจสรุปได้ว่า ความสามารถในการชำระหนี้ของกิจการนี้อยู่ในระดับดี

1.3 เงินทุน (Capital) หมายถึง ส่วนของสินทรัพย์ที่มีเหนือหนี้สิน เพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในกรณีที่คุณสมบัติและความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้ไม่ค่อยดีนัก โดยดูจากอัตราส่วนกำไรหรือทุน และอัตราส่วนหนี้สินหรือทุน อย่างไรก็ตามมีข้อควรระวังว่า ส่วนของเจ้าของซึ่งรวมทั้งสินทรัพย์ที่มีตัวตนและไม่มีตัวตนจะมีมูลค่าเท่าไร แยกเป็นสัดส่วนได้หรือไม่เมื่อต้องมีการชำระบัญชี ความสามารถในการชำระหนี้สินนั้นเป็นการตอบปัญหาที่ว่า ผู้ขอสินเชื่อจะสามารถชำระหนี้สินได้หรือไม่ แต่เงินทุนนี้จะให้คำตอบเพิ่มเติมได้ว่า ผู้ขอสินเชื่อจะสามารถชำระหนี้ได้ภายในจำนวนเงินเท่าใด ดังนั้น เงินทุนแสดงถึงความมั่นคงทางการเงินของธุรกิจและยังเป็นเครื่องรับรองว่า ธุรกิจจะสามารถชำระหนี้สินโดยใช้เงินทุนนี้ได้ ถึงแม้ว่าจะเกิดความผิดพลาดล้มเหลวทางด้านคุณสมบัติหรือความสามารถในการชำระหนี้ในเวลาต่อมาก็ตาม เงินทุนอาจวัดได้จากส่วนของเจ้าของหรือสินทรัพย์สุทธิของธุรกิจโดยทั่วไปแล้ว สำหรับเงินกู้ส่วนบุคคล พิจารณาจากรายได้ของบุคคลนั้นมากกว่าเงินทุนของผู้ขอสินเชื่อ แต่สำหรับการกู้ยืมเงินจำนวนมาก เงินทุนจะเป็นปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการพิจารณา และในบางกรณีอาจต้องมีการค้ำประกันด้วยหลักทรัพย์อีกด้วย เงินทุนอาจใช้ชำระหนี้สินให้กับเจ้าหนี้ได้ แต่การอนุมัติสินเชื่อจะไม่กระทำด้วยข้อสมมุติว่า ลูกหนี้จะชำระหนี้จากเงินทุนหรือด้วยสินทรัพย์ที่จำนองไว้ ทั้งนี้ เพราะการใช้เงินทุนชำระหนี้ อาจทำให้การดำเนินงานของธุรกิจต้องหยุดชะงักได้ การอนุมัติสินเชื่อจะทำเมื่อเห็นว่ากิจการนั้นจะสามารถชำระหนี้สินได้ และการขายสินค้าในอนาคตก็อยู่ในระดับดี เงินทุนของธุรกิจอาจดูได้จากงบการเงิน ข้อพึงสังเกตคือ ในการวิเคราะห์ควรใช้ราคาตลาดของสินทรัพย์มากกว่าราคาตามบัญชี และควรใช้วิธีการตีราคาที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้องด้วย

1.4 หลักประกัน (Collateral) หมายถึง การค้ำประกันการกู้โดยมีหลักทรัพย์ ได้แก่ ที่ดิน อาคาร โรงเรือน สิทธิการเช่า พันธบัตร ฯลฯ หรือบุคคลที่เชื่อถือได้มาค้ำประกัน หลักประกันนับเป็นหลักทรัพย์ชนิดหนึ่งซึ่งนำมาค้ำประกันการขอสินเชื่อและมักจะเป็นสินทรัพย์ถาวร จึงเป็นข้อหนึ่งที่ต้องวิเคราะห์เพื่อพิจารณาความเสี่ยงของสินเชื่อที่จะอนุมัติ เช่น ธนาคารบางแห่งอาจให้กู้ยืมเงินโดยมีการตรวจสอบหลักทรัพย์ซึ่งใช้ค้ำประกันอย่างละเอียดถี่ถ้วนก่อน หรือธุรกิจที่ขายรถยนต์ให้บุคคลต่างๆ ไป อาจใช้วิธีการจำนำรถหรือทรัพย์สินเป็นหลักประกันในการรับตัวสัญญาใช้เงินสำหรับยืมเงินที่ยังคงค้างอยู่

1.5 สภาพทางเศรษฐกิจ (Condition) หมายถึง สถานการณ์โดยทั่วไปภายใต้การเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ทั้งเทคโนโลยี สังคม กฎหมาย การเมือง ภาษี การตลาด และเทคนิคการผลิต ฯลฯ สถานการณ์ภายนอกซึ่งอยู่นอกเหนืออำนาจการควบคุม ทั้งของผู้ให้และผู้ขอสินเชื่ออาจมีผลกระทบกระเทือนต่อความเสี่ยงในการให้สินเชื่อได้ สภาพการเปลี่ยนแปลงในธุรกิจทั้งระยะสั้นและระยะยาว จะต้องนำมาเป็นส่วนประกอบในการพิจารณาถึงผลกระทบที่จะมีต่อความสามารถในการชำระหนี้และเงินทุนของกิจการ ฝ่ายบริหารสินเชื่อจะต้องทันต่อสภาพการณ์แวดล้อมเหล่านี้เสมอ และจะต้องสามารถคาดคะเนแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตด้วยสถานการณ์ทางการเมืองก็มีส่วนสำคัญเช่นเดียวกับสภาพทางเศรษฐกิจ เช่น การออกกฎหมาย หรือการแก้ไขกฎหมายข้อบังคับในการบริหารงาน สถานการณ์การแข่งขันในระหว่างการค้าประเภทเดียวกันก็อาจมีผลกระทบต่อความเสี่ยงในสินเชื่อได้ นอกจากนี้สถานการณ์ในตลาดเงินตราก็เป็นปัจจัยที่อยู่เหนือการควบคุมด้วย เช่น ปริมาณเงินทุนที่มีอยู่ในตลาด อัตราดอกเบี้ย และอุปสงค์ในสินเชื่อ

1.6 ประเทศที่ติดต่อด้วย (Country) หมายถึง ในกรณีที่มีการค้าระหว่างประเทศ ควรพิจารณาภาวะการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศที่ติดต่อกันด้วย เพราะแนวความคิดและความรับผิดชอบอาจแตกต่างกัน โดยเฉพาะเกี่ยวกับเอกสารและการปฏิบัติทางการค้าจะแตกต่างกันด้วย ปัจจัยการค้าระหว่างประเทศที่มีความสำคัญมากขึ้น ดังนั้น สำหรับผู้ขอสินเชื่อที่ดำเนินการค้าติดต่อกับต่างประเทศ ผู้วิเคราะห์สินเชื่อจะต้องวิเคราะห์ถึงภาวะการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การค้าของประเทศที่ผู้ขอสินเชื่อติดต่อด้วย เพราะแนวความคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบในเรื่องหนี้สินของแต่ละสังคมจะแตกต่างกัน นอกจากนี้พวกเขกเอกสารการค้า ระยะทาง และระยะเวลาในการติดต่อ การประกันภัย และระเบียบศุลกากร ก็เป็นเรื่องที่ต้องศึกษาวิเคราะห์ เพราะอาจมีผลกระทบต่อผู้ขอสินเชื่อแล้ว โยงต่อมาถึงผู้ให้สินเชื่อได้

สรุป ในการวิจัยครั้งนี้จะเลือกใช้หลักการวิเคราะห์และพิจารณาอนุมัติสินเชื่อให้แก่ลูกค้า ซึ่งเป็นหลักการเดียวกับที่ธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไปนิยมใช้และเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย อันได้แก่ นโยบาย 5C (C's Policy) อันประกอบไปด้วย 1.Character (คุณสมบัติของผู้ขออนุมัติสินเชื่อ) 2.Capacity (ความสามารถในการชำระหนี้) 3.Capital (ทุนของธุรกิจและฐานะการเงิน) 4.Collateral (หลักประกัน) 5.Conditions (ภาวะการณ์โดยทั่วไป) และนโยบาย 5P (P's Policy) อันประกอบไปด้วย 1.People (ปัจจัยด้านตัวบุคคล) 2.Purpose (จุดมุ่งหมายในการกู้ยืม) 3.Payment (การชำระหนี้) 4.Protection (หลักการป้องกัน) 5.Prospective/Overview (การพิจารณารวมๆ กันทั้งหมด)

การบริหารและตรวจสอบความเสี่ยงด้านสินเชื่อ

พรสรัญ รุ่งเจริญกิจกุล (2542 : 124-126) กล่าวว่า การบริหารความเสี่ยงเป็นเรื่องที่วงการธุรกิจในประเทศไทยเพิ่งจะให้ความสนใจกล่าวขานกันมากขึ้น ในช่วงหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเนื่องจากได้รับบทเรียนว่า การปล่อยให้ความเสี่ยงเกิดขึ้นโดยไม่มีการควบคุมนั้นสามารถนำมาสู่ธุรกิจและเศรษฐกิจของประเทศได้ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว มีองค์กรเพียงไม่กี่องค์กรที่มีกระบวนการบริหารความเสี่ยงได้อย่างจริงจัง เพราะเป็นศาสตร์ใหม่ที่เพิ่งจะได้รับการผลักดันให้มีความสำคัญ ประเทศไทยยังขาดแคลนการสนับสนุนทางวิชาการและบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญในการให้คำปรึกษาด้านนี้โดยเฉพาะ ผู้บริหารน้อยคนที่จะทราบว่า การบริหารความเสี่ยงครอบคลุมถึงอะไรบ้าง มีวิธีการอย่างไรให้บังเกิดผล โลกทุกวันนี้มีความจำเป็นต้องบริหารความเสี่ยง ทั้งนี้เพราะการทำธุรกิจมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ต้องแข่งขันภายใต้โลกไร้พรมแดน จึงถูกกดดันให้ดำเนินธุรกิจอย่างโปร่งใสมากขึ้น ในการสร้างระบบบริหารความเสี่ยงขึ้นในองค์กรนั้น จะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอน และต้องเป็นนโยบายที่ผู้บริหารระดับสูงให้การสนับสนุน เพื่อทุกคนจะได้มีส่วนร่วมจนก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมขององค์กรขึ้น

ลอเรนซ์ เอช เมเยอร์ (Laurence H. Meyer, 2000 : <http://www.bot.or.th>) กล่าวว่า สถาบันการเงินต้องยอมรับว่า ในการดำเนินธุรกิจต้องเผชิญกับความเสี่ยงเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และต้องหาวิธีการจัดการกับความเสี่ยง แนวความคิดเกี่ยวกับความเสี่ยงมิใช่เรื่องเล็ก แท้จริงแล้วเป็นรากฐานสำคัญของระบบสถาบันการเงิน และเป็นตัวการในการปฏิรูประบบสถาบันการเงินในปัจจุบันด้วย เรื่องของความเสี่ยงมิใช่เรื่องที่จะเพิกเฉยอีกต่อไป เพราะในที่สุดความเสี่ยงต้องปรากฏออกมา ดังนั้น สถาบันการเงินจึงต้องเผชิญความจริงว่า ระบบสถาบันการเงินที่ให้อยู่นั้นมีความเสี่ยง และจะต้องปรับเปลี่ยนความเสี่ยงให้เป็นโอกาสสำหรับการดำเนินธุรกิจ ซึ่งในโลกเศรษฐกิจแห่งยุคโลกาภิวัตน์ สถาบันจะต้องเพิ่มความเชี่ยวชาญในการจัดการความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจให้มากยิ่งขึ้นต่อไป

ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) (2545 : 12-13) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความเสี่ยง คือ อุปสรรคใดๆ ที่ทำให้องค์กรไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ แนวคิดของการบริหารสินเชื่อของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) คือ การควบคุมความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการให้สินเชื่อซึ่งธนาคารใช้เครื่องมือที่กำกับและควบคุมความเสี่ยงคือ นโยบายสินเชื่อ วัตถุประสงค์ของนโยบายสินเชื่อ จึงกำหนดขึ้นเพื่อสนับสนุนกลยุทธ์ทางธุรกิจของธนาคารในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า โดยคำนึงถึงการบริหารความเสี่ยงในระดับที่ธนาคารยอมรับได้

นโยบายสินเชื่อ ประกอบด้วย

1. การวางแผนสินเชื่อ ประกอบด้วย

1.1 มีนโยบายกระจายความเสี่ยงด้านสินเชื่อ

1.1.1 มีนโยบายการกระจายการให้สินเชื่อไปในภาคเศรษฐกิจที่สำคัญ

1.1.2 กำหนดวงเงินสินเชื่อ ภาระผูกพัน และภาระการค้ำประกันสูงสุดที่ให้แก่ลูกค้านายใดรายหนึ่ง

1.1.3 การกำหนดวงเงินสินเชื่อสูงสุดสำหรับอุตสาหกรรมแต่ละประเภท

1.2 พื้นที่เป้าหมายหรือเขตการให้สินเชื่อ มีนโยบายให้สินเชื่อแก่ผู้มีถิ่นพำนักอยู่ในประเทศ และธุรกิจที่จัดตั้งในประเทศเป็นหลัก สำหรับธุรกิจที่ติดต่อและมีธุรกรรมการค้าระหว่างประเทศ ธนาคารก็มีนโยบายสนับสนุนธุรกิจที่มีคู่ค้าในต่างประเทศ โดยพิจารณาถึงความเสี่ยงของประเทศนั้นๆ เป็นสำคัญ

1.3 สินเชื่อที่ห้ามและไม่ประสงค์ให้กู้

1.3.1 สินเชื่อที่ขัดต่อพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์

1.3.2 สินเชื่อในลักษณะที่เสี่ยงเกินกว่าจะเรียกคืนไม่ได้

1.3.3 สินเชื่อที่ธนาคารไม่ประสงค์ให้กู้หรือให้การสนับสนุน

1.4 สินเชื่อแก่บุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกับธนาคาร

1.5 การจัดลำดับความสำคัญของลูกค้าและการวางกลยุทธ์ทางการตลาด

1.5.1 ลูกค้าเป้าหมาย การกำหนดลูกค้าเป้าหมายต้องสอดคล้องกับนโยบายของธนาคาร เป็นธุรกิจที่มีอัตราการเติบโตสูง และแนวโน้มดี และเป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนดีและมีความเสี่ยงที่ยอมรับได้

1.5.2 แผนงานธุรกิจ โดยจัดแบ่งลูกค้าเป็น 4 กลุ่ม ตามการก่อให้เกิดรายได้ต่อธนาคารและความเสี่ยง

กลุ่มปกป้อง กลุ่มที่ก่อให้เกิดรายได้สูง และความเสี่ยงต่ำ

กลุ่มเลือก กลุ่มที่ก่อให้เกิดรายได้สูง และความเสี่ยงสูง

กลุ่มเจริญเติบโต กลุ่มที่ก่อให้เกิดรายได้ต่ำ และความเสี่ยงต่ำ

กลุ่มยกเลิก กลุ่มที่ก่อให้เกิดรายได้ต่ำ และความเสี่ยงสูง

ซึ่งแผนงานจะแตกต่างกันไปตามกลุ่มลูกค้า

2. การพิจารณาและอนุมัติสินเชื่อ

2.1 หลักการให้สินเชื่อ ต้องพิจารณาประเด็นสำคัญ 6 ประการ

2.1.1 วัตถุประสงค์การให้สินเชื่อ

2.1.2 แหล่งเงินที่จะชำระหนี้

2.1.3 ปัจจัยเสี่ยงที่จะทำให้ธนาคารไม่ได้รับชำระหนี้คืน

2.1.4 การประเมินผู้บริหารหรือตัวบุคคล

2.1.5 การประเมินแนวโน้มอุตสาหกรรมและศักยภาพทางการตลาด

2.1.6 การวิเคราะห์งบการเงิน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการพิจารณาสินเชื่อ กลุ่มลูกค้าที่มีวงเงินสินเชื่อต่างกันจะใช้เครื่องมือในการพิจารณาสินเชื่อต่างกัน

2.3 นโยบายในการกำหนดราคา การกำหนดราคาต้องคำนึงถึงความเสี่ยงของลูกค้า ประเภทสินเชื่อ ระยะเวลาการให้สินเชื่อ เงื่อนไข หลักประกัน การแข่งขันระหว่างธนาคาร และผลประโยชน์ของธนาคาร

2.4 หลักเกณฑ์การพิจารณาวงเงินสินเชื่อ ระยะเวลาการชำระหนี้คืน และหลักประกันต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารกำหนด

3. การติดตามดูแลสินเชื่อ

3.1 การติดตามดูแลลูกค้าหลังการอนุมัติ ติดต่อกู้ค้าอย่างสม่ำเสมอ โดยการใช้โทรศัพท์และการออกเยี่ยมเยียน

3.2 แนวทางการติดตามลูกค้าในเชิงป้องกัน ติดตามการชำระเงินเพื่อให้แน่ใจว่ายังคงชำระหนี้ได้อย่างสม่ำเสมอตามกำหนด ตรวจสอบราคาประเมินหลักประกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้แน่ใจว่าราคายังคุ้มกับวงเงินสินเชื่อ

3.3 การเร่งรัดหนี้และการปรับปรุงหนี้ ต้องปฏิบัติตามกระบวนการมาตรฐานที่ธนาคารกำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 การสอบทานสินเชื่อ

พนักงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารสินเชื่อ ต้องยึดค่านิยม (ธนาคารกรุงไทย, 2545 : 13) ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ การพิจารณาสินเชื่อต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของธนาคารเป็นสำคัญ พนักงานจะต้องไม่เรียกร้องหรือรับผลประโยชน์ตอบแทนจากการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อโดยถือเสมือนหนึ่งเป็นทรัพย์สินของตนเอง

2. ความสมดุล การให้สินเชื่อต้องยึดหลักความสมดุล ระหว่างคุณภาพของสินเชื่อกับโอกาสในการสร้างธุรกิจ และความเสี่ยงกับผลตอบแทน

3. ความเปิดเผยและจริงใจ

3.1 ควรมีการสื่อสารระหว่างกัน มิใช่เพียงส่งงานต่อเท่านั้น

3.2 ควรจัดกลุ่มเพื่อหาข้อกันในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ

3.3 ควรปรึกษากับผู้มีความชำนาญด้านธุรกิจหรืออุตสาหกรรมนั้นๆ เพื่อความช่วยเหลือในการตัดสินใจดีขึ้น

4. ความเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน

4.1 พนักงานทุกระดับที่เกี่ยวข้องในกระบวนการบริหารสินเชื่อควรให้ความสำคัญในรายละเอียดและความถูกต้องของข้อมูล

4.2 การพิจารณาสินเชื่อต้องดำเนินการตามกระบวนการมาตรฐาน โดยคำนึงถึงความสามารถในการชำระหนี้เป็นสำคัญ รวมทั้งต้องพิจารณาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างถี่ถ้วน และไม่ควรรีบสรุปก่อนการวิเคราะห์

4.3 กรณีที่ได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงของลูกค้าหรือสินเชื่อที่อยู่ในความรับผิดชอบ พนักงานต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเร็ว เพื่อให้ธนาคารสามารถควบคุมความเสี่ยงนั้นได้พอสมควร

โชคชัย เหมวงศ์กุล (2545) ศึกษาเรื่อง การตรวจสอบความเสี่ยงของสถาบันการเงินในเขตภาคเหนือของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการตรวจสอบความเสี่ยงของสถาบันการเงินด้านความเสี่ยงในการให้สินเชื่อ ความเสี่ยงจากการปฏิบัติงาน การบริหารความเสี่ยง กระบวนการการตรวจสอบ ตลอดจนศึกษาแนวความคิดเห็นของผู้ตรวจสอบสถาบันการเงินของฝ่ายตรวจสอบธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตรวจสอบส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการตรวจสอบความเสี่ยงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน และเป็นประโยชน์มากกว่าการตรวจสอบแนวเดิมที่เน้นตรวจสอบด้านคุณภาพสินทรัพย์ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสี่ยงด้านเครดิตสูงสุดได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจ รongลงมาได้แก่ แผนกลยุทธ์และนโยบายของสถาบันการเงิน และระบบการวิเคราะห์เครดิต ขาดความรัดกุมและทันสมัย ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานสูงสุดได้แก่ การควบคุมภายในขาดประสิทธิภาพ รongลงมาได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างขององค์กรและผู้บริหารระดับสูง และระบบงานสารสนเทศขาดประสิทธิภาพ การจัดการความเสี่ยงของสถาบันการเงินที่มีประสิทธิภาพสูงสุดได้แก่ การควบคุมภายในที่ดี รongลงมาได้แก่ รายงานของผู้ตรวจสอบภายในและระบบการป้องกันความเสี่ยง ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถาบันการเงินควรให้ความสำคัญในการบริหารความเสี่ยงอย่างจริงจัง เพราะเป็นศาสตร์ใหม่ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างมาก และผู้ตรวจสอบสถาบันการเงินควรต้องเข้ารับการฝึกอบรมและหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการตรวจสอบความเสี่ยงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในงานตรวจสอบมากยิ่งขึ้นอันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

จากบทความเรื่องแนวคิดการวิเคราะห์เครดิตสมัยใหม่ (Modern Credit Analysis ของ Thai Banker Community, 2552 : <http://www.thethaibanker.net/cms/>) ปรากฏแนวคิดที่ว่า การวิเคราะห์เครดิตหรือสินเชื่อ (Credit Analysis) ของสถาบันการเงินนั้นเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่เรียนรู้กันไม่ยากนัก เจ้าหน้าที่สินเชื่อหรือนักวิเคราะห์สินเชื่อ (Lending Officer หรือ Credit Analyst) ของธนาคารมักจะต้องมีการคล้ายกันอย่างหนึ่ง นั่นก็คือ อยากเรียนรู้หลักการวิเคราะห์เครดิตที่ถูกต้องและมีความรู้ความสามารถพอเพียงที่จะทำการวิเคราะห์โครงการของลูกค้าที่ยื่นขอกู้มาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าสถาบันการเงินผู้ให้กู้ทุกแห่งจะจัดให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่สินเชื่ออยู่เสมอๆ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการวิเคราะห์เครดิตในหลายๆ ด้าน แต่เรื่องราวของหลักการและเทคนิคการวิเคราะห์สินเชื่อนั้นก็ยังคงมีอะไรอีกมากมายให้เรียนรู้ได้อย่างไม่จบสิ้น

โดยทั่วไปแล้ว โครงการลงทุนทางด้านธุรกิจทุกประเภทมักจะมีความเสี่ยงในตัวเองเสมอ ไม่ว่าจะเป็นโครงการขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ หรืออยู่ในกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมประเภทใด นักลงทุนเจ้าของโครงการที่ต้องการขอสินเชื่อมายังธนาคารจำนวนมาก มักจะมีความเชื่อก่อนข้างสูงว่าโครงการของตนนั้นดีแล้ว มีความเป็นไปได้ และให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับการลงทุน แม้ว่าอาจจะมีความเสี่ยงอยู่บ้าง แต่ก็เป็ความเสี่ยงที่สามารถรับได้ ในทางตรงกันข้าม สำหรับธนาคารที่ให้ผู้กู้ การให้สินเชื่อแก่โครงการใดโครงการหนึ่งนั้น เป็นเรื่องที่ต้องวิเคราะห์พิจารณาให้รอบคอบถี่ถ้วน ไม่ว่าลูกค้าจะยืนยันว่าเป็นโครงการที่ดีเพียงใดก็ตาม ธนาคารก็ยังคงต้องทำการวิเคราะห์ความเสี่ยงต่างๆ รวมถึงโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จอย่างรัดกุมอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ก็เพราะว่าระดับการแบกรับความเสี่ยงของผู้กู้ในฐานะที่เป็นเจ้าของเงินทุนกับของธนาคารในฐานะเป็นเพียงผู้ให้เงินกู้ยืมนั้นแตกต่างกันมาก ธนาคารไม่อยู่ในฐานะที่จะรับความเสี่ยงเกินกว่าระดับที่ควรจะได้รับ

คำถามที่ว่า ธนาคารผู้ให้กู้มีหลักเกณฑ์อะไรบ้างที่ใช้ในการวิเคราะห์โครงการลงทุนที่ลูกค้ายื่นขอมา ก่อนที่จะตัดสินใจให้หรือปฏิเสธสินเชื่อั้นๆ โอกาสที่จะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวมีมากน้อยแค่ไหน ความเสี่ยงของโครงการลงทุนที่เสนอขอกู้มานั้นอยู่ที่ตรงไหน (Risk Areas) ปัจจัยอะไรบ้างที่จะมากระทบโครงการจนไม่สามารถที่จะชำระหนี้คืนธนาคารได้ มีหลักเกณฑ์อะไรบ้างที่จะช่วยให้ธนาคารสามารถวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ข้างต้นออกมาได้อย่างชัดเจนถูกต้อง เป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อของธนาคารจะต้องทำการค้นหาคำตอบให้ครบถ้วนก่อนที่จะทำการตัดสินใจให้เงินกู้กับโครงการที่เสนอขอความสนับสนุนทางการเงินมายังธนาคาร

สรุปได้ว่า ในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อั้นจะต้องมีความระมัดระวังและละเอียดรอบคอบ โดยอาศัยหลักการในการวิเคราะห์สินเชื่อเกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนตัวของลูกค้า ซึ่งควรอาศัยประสบการณ์และวิจารณญาณในการตรวจสอบข้อมูลของลูกค้าที่ตลอดจนประวัติและความรับผิดชอบของลูกค้า นอกจากนี้เรื่องสภาพคล่องและเงินทุนของลูกค้าก็มีความสำคัญต่อความสามารถใน

การชำระหนี้เพราะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพหนี้ และสภาพคล่องของธนาคาร ส่วนในเรื่องของหลักประกันควรเป็นหลักประกันที่แข็งแกร่ง ไม่เสื่อมสภาพเร็ว และมีสภาพคล่องสูงเพราะถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยลดความเสี่ยงและให้ความมั่นใจแก่ธนาคารกรณีเกิดหนี้มีปัญหา และต้องฟ้องร้องดำเนินคดี สำหรับการพิจารณาสินเชื่อ นอกจากจะพิจารณาอย่างมีหลักการและความระมัดระวังแล้ว เมื่อมีการอำนวยการสินเชื่อไปแล้วจะต้องมีการควบคุมและติดตามหนี้อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้หนี้ที่มีคุณภาพมากที่สุด หากเกิดหนี้มีปัญหาขึ้น ก็จะได้หาแนวทางแก้ไขได้ทันทั่วทั้ง และจำเป็นต้องมีการติดตามข่าวสารข้อมูลอย่างสม่ำเสมอเพื่อทราบถึงสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานของธนาคารเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดและสอดคล้องกับนโยบายการเงินและการคลังของรัฐบาล ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงจะใช้แนวความคิดและหลักการข้างต้นในการศึกษาต่อไป

สถานการณ์โดยทั่วไปของการให้สินเชื่อ

รายงานข่าวจากธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) (ธนาคารแห่งประเทศไทย 2555, <http://www.bot.or.th/Thai/PressAndSpeeches/Press/News2555/n2755t.pdf>) เปิดเผยว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยได้สำรวจแนวโน้มสินเชื่อประจำไตรมาส 2 และแนวโน้ม ไตรมาส 3 ปี พ.ศ.2555 โดยมีธนาคาร 21 แห่ง และบริษัทที่ไม่ใช่ธนาคาร (Non-bank) อีก 18 แห่ง ตอบแบบสอบถาม ซึ่งครอบคลุมสินเชื่อรวม 76.2% จากแบบสอบถามที่ตอบ พบว่า สถาบันการเงินประเมินว่าความต้องการสินเชื่อของภาคธุรกิจทุกประเภทในไตรมาส 3 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ความต้องการสินเชื่อภาคธุรกิจทุกประเภทมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งธุรกิจขนาดใหญ่ รวมไปถึงธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (เอสเอ็มอี) สอดคล้องกับวัฏจักรการลงทุนเพื่อรองรับการขยายตัวของอุปสงค์ในประเทศ อย่างไรก็ตามจากการสำรวจยังพบด้วยว่า สถาบันการเงินยังรักษามาตรฐานการให้สินเชื่อในไตรมาสที่ 3 ใกล้เคียงกับระดับเดิม ยกเว้นสินเชื่อระยะยาวที่เข้มงวดมากขึ้นเล็กน้อย

นอกจากนี้ นางสาวนพพร มหารักษ์กะ ผู้อำนวยการอาวุโส ฝ่ายกลยุทธ์สถาบันการเงิน สายนโยบายสถาบันการเงินเปิดเผยว่า ระบบธนาคารพาณิชย์ในไตรมาส 2 ปี พ.ศ.2555 มีเสถียรภาพสินเชื่อขยายตัวตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจในไตรมาส 2 ส่งผลให้สภาพคล่องดีขึ้น โดยธนาคารพาณิชย์เร่งระดมเงินฝากเพื่อรองรับสินเชื่อและทดแทนตัวแลกเงิน (B/E) การขยายตัวของสินเชื่อควบคู่กับคุณภาพสินเชื่อที่ดีขึ้น โดยสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ลดลง ส่งผลให้รายได้จากดอกเบี้ยและกำไรของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น ประกอบกับการออกตราสารระดมทุนเพิ่ม ทำให้ระบบธนาคารพาณิชย์มีเงินกองทุนเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับธุรกรรมทางเศรษฐกิจและรองรับความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจ

โลก นอกจากนี้ธนาคารพาณิชย์มีการกันเงินสำรองเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับความไม่แน่นอนจากปัญหาเศรษฐกิจโลกอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการกำกับของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ส่งผลดีคือสินเชื่อกแก่ผู้ประกอบการรายกลางและรายย่อย (SME) (ร้อยละ 50.6 ของสินเชื่อธุรกิจ) ขยายตัวร้อยละ 11.8 จากระยะเดียวกันปีก่อน

สรุป สถานการณ์โดยทั่วไปของธุรกิจการให้สินเชื่อนั้น มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสินเชื่อเพื่อธุรกิจ ดังนั้น ผลการศึกษาจากงานวิจัยชิ้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการธุรกิจรถเช่าในการเตรียมความพร้อมก่อนการขอสินเชื่อ อันจะเป็นการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศได้อีกทางหนึ่งด้วย

ความหมายและประเภทของธุรกิจรถเช่า

ความหมายของธุรกิจรถเช่า

สรายุทธ พึ่งพุ่มแก้ว (2536 : 10) ได้ให้ความหมายของธุรกิจรถเช่าไว้ว่า ธุรกิจรถเช่าเป็นธุรกิจบริการประเภทหนึ่ง ซึ่งในการทำธุรกิจรถเช่าขึ้น เริ่มด้วยการต้องมีเงินทุนสำหรับมัดจำรถออกมาแล้วนำไปให้เช่า โดยคิดค่าเช่ารวมกับกำไรบางส่วน เพื่อนำไปผ่อนชำระค่ารถในแต่ละเดือน และหลักการในการปล่อยรถให้ลูกค้าต้องมีเกณฑ์คือ มีตัวตนและติดต่อได้ และธุรกิจรถเช่านี้จะไหลตัวไปตามเศรษฐกิจของบ้านเมือง ดังนั้น การดำเนินธุรกิจรถเช่า จึงหมายถึง การจัดการรถเช่าประเภทต่างๆ มาให้ลูกค้าเช่าตามเงื่อนไขของการเช่ารถแต่ละประเภท โดยได้รับผลตอบแทนในรูปแบบของรายได้ค่าเช่ารถ

รัตน รัตนพรหม (2547 : 5) ระบุว่า ธุรกิจรถเช่า หมายถึง การประกอบธุรกิจให้เช่ารถยนต์ระยะสั้นหรือระยะยาว ให้แก่ลูกค้าทั่วไปทั้งที่เป็นบุคคลหรือองค์กร

พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 (2553 : <http://www.kodmhai.com/m4/m4-15/H1/2522.html>) ได้ให้ความหมายของรถยนต์บริการให้เช่าว่า รถยนต์ที่จัดไว้ให้เช่าซึ่งมิใช่เป็นการเช่าเพื่อนำไปรับจ้างบรรทุกคนโดยสารหรือสิ่งของ

สมาคมรถเช่าไทย (2553 : <http://www.tcra.or.th/boards/index.php?topic=31.0>) ได้นิยามศัพท์ธุรกิจรถเช่า หมายถึง ธุรกิจที่ให้บริการเช่ายานพาหนะเพื่อใช้ในการเดินทาง เป็นการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวหรือทัศนศึกษาแก่นักท่องเที่ยว โดยทำการตกลงเช่าตามจำนวนวันและเวลาที่นักท่องเที่ยวต้องการ สามารถเช่าเพื่อเดินทางแบบส่วนตัวหรือใช้บริการจ้างคนขับเพื่อความสะดวกและปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเป็นหมู่คณะ

จากคำนิยามข้างต้น ทำให้สรุปความหมายของธุรกิจรถเช่าได้ว่า เป็นการให้บริการรถประเภทต่างๆ นำมาให้กับลูกค้าเช่า เพื่อใช้ในการเดินทาง เป็นการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวหรือทัศนจารให้แก่นักท่องเที่ยว โดยตกลงเช่าตามจำนวนวันและเวลาที่นักท่องเที่ยวต้องการ และได้รับค่าตอบแทนเป็นตัวเงินคือ ค่าเช่า

ประเภทของธุรกิจรถเช่า

บริษัท กรุงไทยคาร์เร็นท์ แอนด์ ลีส จำกัด (มหาชน) (2008 : <http://stockexchange.thailand.blogspot.com/2012/12/kcar.html>) ได้ระบุว่า ลักษณะของการบริการในการประกอบกิจการธุรกิจรถเช่า ประกอบไปด้วย

1. บริการสัญญาเช่ารถยนต์เพื่อการดำเนินงาน (Operating Lease) เป็นสัญญาเช่าที่มีระยะเวลาการเช่าตั้งแต่ 1 ปี ถึง 5 ปี กลุ่มลูกค้าจะเป็นนิติบุคคลทั้งขนาดกลางและขนาดใหญ่ บริษัทข้ามชาติ หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจที่มีความต้องการใช้บริการยานพาหนะควบคู่ไปกับการบริการเสริมครบวงจร เพื่อเป็นการลดภาระและค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในการบริหารและจัดการยานพาหนะ โดยลูกค้าสามารถเลือกยี่ห้อและรุ่นของรถยนต์ รวมถึงอุปกรณ์เสริมต่างๆ ได้ตามความต้องการ โดยก่อนการส่งมอบรถยนต์ให้ลูกค้า บริษัทจะตรวจเช็คสภาพรถยนต์และทำประกันภัยรถยนต์ชั้นหนึ่ง ซึ่งมีบริษัทเป็นผู้รับผลประโยชน์ นอกจากนี้ลูกค้าสามารถเลือกใช้บริการหลังการขายต่างๆ ได้ เช่น การจัดการซ่อมบำรุงรถยนต์ และการบริการรถยนต์ทดแทนชั่วคราว ในส่วนของกรรมสิทธิ์ในรถยนต์ที่ให้เช่านั้นจะยังคงเป็นของบริษัทเมื่อหมดสัญญาเช่า บริษัทมีนโยบายเก็บเงินมัดจำ เป็นการประกันการเช่ารถยนต์โดยเฉลี่ยประมาณ 3 เดือนของราคาค่าเช่า อย่างไรก็ตาม บริษัทมิได้เก็บเงินมัดจำกับลูกค้าทุกราย ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับฐานะทางการเงินและเครดิตของลูกค้าแต่ละราย และในกรณีที่ลูกค้าค้างชำระค่าเช่าเป็นระยะเวลาติดต่อกัน 3 เดือนขึ้นไป บริษัทจะดำเนินการยึดรถยนต์ที่ให้เช่าคืน และเรียกเก็บค่าใช้จ่ายต่างๆ ตามที่ระบุไว้ในสัญญา

2. บริการให้เช่าระยะสั้น (Short-Term Rental) บริการให้เช่ารถยนต์ระยะสั้น ได้แก่ สัญญาเช่ารายวัน รายสัปดาห์ และรายเดือน บริษัทเน้นกลุ่มลูกค้าปัจจุบันที่ใช้บริการเช่าเพื่อการดำเนินงานกับบริษัทอยู่แล้ว ซึ่งมีความต้องการเช่าระยะสั้นเพิ่มเติม รวมถึงการให้บริการแก่ลูกค้าอื่นๆ ทั่วไปทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ลูกค้าสามารถเลือกใช้บริการรถยนต์ที่มีให้เลือกอย่างหลากหลาย ตามขนาดของเครื่องยนต์ และประเภทของการใช้งาน โดยบริษัทจะเก็บค่าเช่าล่วงหน้าจากลูกค้าเต็มจำนวนและเงินประกันการเช่ารถยนต์ ซึ่งการเก็บเงินประกันการเช่ารถยนต์จะขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของลูกค้าและประเภทของรถยนต์ที่ลูกค้าต้องการเช่า ในกรณีที่ลูกค้าไม่ประสงค์จะชำระเงินประกันการเช่ารถยนต์ ลูกค้าสามารถหาบุคคลมาค้ำประกันและชำระเงินมัดจำแทนได้ หากลูกค้าผิดนัดชำระค่าเช่าเกิน 3 วัน บริษัทจะดำเนินการยึดรถยนต์ที่ให้เช่าคืน รวมถึงเรียกเก็บ

ค่าใช้จ่ายต่างๆ ตามที่ระบุในสัญญา ทั้งนี้ บริษัทรถเช่า มีรายได้หลักจากการดำเนินงาน 2 ส่วน คือ รายได้จากค่าเช่ารถยนต์ และรายได้จากการขายรถยนต์ที่หมดสัญญาเช่า โดยรายได้จากค่าเช่ารถยนต์จะได้รับจากการกำหนดอัตราค่าเช่าคงที่ตลอดอายุของสัญญาเช่า ซึ่งการกำหนดอัตราค่าเช่าจะพิจารณาจากมูลค่าที่ได้จากการขายรถยนต์ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตมาประกอบการคำนวณค่าเช่า

ลักษณะทั่วไปของการประกอบธุรกิจรถเช่าของไทยในปัจจุบัน สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2555 : <http://www.ksmcare.com/Article/82/27502>) คือ

1. การให้เช่ารถยนต์เพื่อการดำเนินงานในระยะยาว (Operating Lease) เป็นการให้เช่าที่ทำเป็นสัญญาเช่าให้สิทธิลูกค้าใช้รถยนต์เป็นระยะเวลานาน ส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาในการทำสัญญาเช่าตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป โดยลูกค้าจะจ่ายค่าเช่าเป็นรายเดือนหรือเหมาจ่ายตามที่ตกลงกับบริษัทผู้ให้เช่า ซึ่งลูกค้าจะเป็นผู้รับผิดชอบในส่วนของการบำรุงรักษา แต่ได้รับประโยชน์อื่นๆ อาทิ ลดภาระทางการเงินค่าใช้จ่ายในการดูแลซ่อมบำรุงและการบริหารจัดการ รวมถึงค่าใช้จ่ายดังกล่าวสามารถนำไปลงบัญชีเป็นค่าใช้จ่ายของบริษัทและนำไปลดหย่อนภาษีได้ สำหรับบริษัทผู้ให้เช่าจะรับผิดชอบในส่วนของการบำรุงรักษา ค่าประกันภัย ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่นๆ และเมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่าแล้ว บริษัทผู้ให้เช่าสามารถนำทรัพย์สินดังกล่าวไปให้ผู้เช่าได้อีก ทั้งนี้ กลุ่มลูกค้าที่เช่ารถยนต์เพื่อการดำเนินงานในระยะยาว ส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทเอกชน บริษัทข้ามชาติ หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

2. การให้เช่ารถยนต์ชั่วคราวในระยะสั้น (Rental) เป็นการให้เช่าที่ให้สิทธิลูกค้าเลือกที่จะใช้บริการเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน โดยมีรถยนต์ให้เลือกใช้งานหลายประเภททั้งรถยนต์นั่งส่วนบุคคล รถตู้ รถปิกอัพ และรถจักรยานยนต์ ที่มีให้เลือกหลายรุ่นหลายขนาด พร้อมทั้งให้บริการพนักงานขับรถหรือลูกค้าสามารถเลือกที่จะขับเองได้ ซึ่งลูกค้าที่ต้องการเช่ารถยนต์ชั่วคราวในระยะสั้น ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมถึงบุคคลทั่วไปที่ต้องการเช่ารถยนต์เพื่อไปประกอบธุระส่วนตัวเป็นการชั่วคราว

จากการแบ่งประเภทธุรกิจรถเช่าข้างต้น งานวิจัยชิ้นนี้จะศึกษาเกี่ยวกับการอนุมัติสินเชื่อเพื่อธุรกิจรถเช่า ซึ่งเป็นการให้บริการให้เช่ารถยนต์ในระยะสั้นเพื่อการท่องเที่ยวเท่านั้น

สถานการณ์โดยทั่วไปของธุรกิจรถเช่าในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

จากรายงานแนวโน้มธุรกิจภาคเหนือ ปี พ.ศ.2552 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2552 : 36-37) ระบุว่า ในภาคธุรกิจรถเช่า ผู้ประกอบการธุรกิจรถเช่ารายใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2552 เนื่องจากพฤติกรรมนักท่องเที่ยวต่างชาติเริ่มนิยมท่องเที่ยวด้วยตัวเองโดยจองผ่านระบบ Internet เพิ่มขึ้นกว่าการซื้อทัวร์ท่องเที่ยว (ธุรกิจทัวร์ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางลบ) ทำให้การให้บริการรถเช่าเติบโตขึ้น ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยยังได้รับประโยชน์จากการมีวันหยุดยาวที่ต่อเนื่อง ความหนาวเย็นที่ต่อเนื่อง และกระแสมีแพนด้าที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวไทยได้อย่างมาก

จิตรพิ ทันดร (2553 : 1-2) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของลูกค้าต่อบริการรถเช่าของบริษัท รูบี้คาร์เรนท์ทัล จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการศึกษาพบว่า ธุรกิจรถเช่า เป็นหนึ่งในธุรกิจบริการที่มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยว ปัจจุบันในจังหวัดเชียงใหม่ มีผู้ประกอบการธุรกิจรถเช่าทั้งรายใหญ่และรายย่อยทั้งสิ้น 129 ราย (ชมรมผู้ประกอบการรถเช่าจังหวัดเชียงใหม่, 2553) และผู้ประกอบการที่มีเป็นจำนวนมากนั้น ทำให้เกิดการแข่งขันสูง ทั้งในด้านสินค้า ราคา และบริการ อีกทั้งปัจจุบันพบว่า ปัญหาสถานะการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการสูงขึ้นมาก ซึ่งผู้ประกอบการรายใหม่สามารถเข้าสู่ธุรกิจได้ง่าย ข้อมูลจากสำนักงานขนส่งจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปี พ.ศ.2552 มีผู้ขอใบอนุญาตประกอบการขนส่งประเภทรับจ้างไม่ประจำทางใหม่ทั้งสิ้น 72 ราย ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายเปิดเสรีอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและโรงแรม ดังนั้น นักลงทุนและบริษัทเครือข่าย (Chain) จากต่างประเทศจึงมีโอกาสเข้ามาลงทุนประกอบกิจการมากขึ้น

จากรายงานแนวโน้มธุรกิจภาคเหนือ ปี พ.ศ.2554 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2554 : 3) ได้เสนอว่า แนวโน้มของธุรกิจรถเช่า นั้น มียอดจองรถเช่าล่วงหน้าเต็มไปจนถึงช่วงเดือนเมษายน พ.ศ.2554 จากภาวะการท่องเที่ยวที่เริ่มฟื้นตัวเข้าสู่แนวโน้มปกติ โดยได้แรงสนับสนุนจากปัจจัยทางฤดูกาล จำนวนสายการบินตรงจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น (Direct flight) และการเลือกเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการบิน (Hub) ของสายการบินต้นทุนต่ำ (Low Cost) ส่งผลให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น คาดว่า ภาวะธุรกิจจะขยายตัวอย่างต่อเนื่องในไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ.2554

จากบทความเรื่อง โอกาสและความท้าทายของธุรกิจรถเช่าไทยของศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2555 : <http://www.ksmccare.com/Article/82/27502>) ได้ประมาณการว่า ธุรกิจรถเช่าของไทย มีมูลค่าตลาดประมาณ 16,000-18,000 ล้านบาท มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยปีละประมาณร้อยละ 10-15 มีจำนวนรถเช่ารวมกันกว่า 1.5 แสนคัน มีจุดให้บริการทั่วประเทศ โดยเฉพาะในจังหวัดใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ภูเก็ต กระบี่ เป็นต้น สำหรับปี พ.ศ.2555 ศูนย์วิจัยกสิกรไทยคาดว่า ธุรกิจรถเช่า

ของไทยน่าจะมีมูลค่าตลาดไม่ต่ำกว่า 20,000 ล้านบาท หรือมีอัตราการขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยมีปัจจัยหนุนหลักมาจากความต้องการของลูกค้าที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งในส่วนของลูกค้าองค์กรและบริษัทต่างๆ ที่ต้องการลดต้นทุนค่าใช้จ่าย รวมถึงลูกค้าในกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่คาดว่าจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา จึงเป็นปัจจัยผลักดันให้ผู้ประกอบการมีการขยายการลงทุนเพิ่มขึ้น รวมถึงจูงใจให้มีผู้ประกอบการรายใหม่เข้าสู่ตลาดจำนวนมาก ส่งผลให้ภาวะการแข่งขันของธุรกิจรถเช่าไทยมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น ท่ามกลางโอกาสและความท้าทายที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าธุรกิจรถเช่าของไทยจะมีโอกาสเติบโตและมีผู้ประกอบการสนใจที่จะเข้าสู่ตลาดมากขึ้น ทั้งในส่วนของธุรกิจรถเช่าเพื่อการดำเนินการในระยะยาว รวมถึงรถเช่าชั่วคราวในระยะสั้น แต่การบริหารธุรกิจรถเช่าให้ประสบความสำเร็จนั้น อาจไม่ใช่เรื่องง่ายนัก ถึงแม้ว่าธุรกิจรถเช่าจะเป็นธุรกิจที่เข้าสู่ตลาดได้ง่ายก็ตาม แต่เนื่องจากการทำธุรกิจรถเช่าจะต้องเผชิญกับปัจจัยที่ไม่แน่นอนหลายประการที่มีผลกระทบต่อการทำธุรกิจ ดังนั้น ผู้ประกอบการจะต้องประเมินสถานการณ์และมีการวางแผนให้รัดกุมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ธุรกิจประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ

สรุปได้ว่า ธุรกิจรถเช่าในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลให้ผู้ประกอบการที่ต้องการเข้ามาลงทุนในธุรกิจนี้เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย และมีความต้องการในการขอสินเชื่อเพิ่มขึ้น ดังนั้น งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์เกี่ยวกับการนำเสนอรูปแบบปัจจัยบริหารความเสี่ยงในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อแก่ธุรกิจรถเช่าอันจะเป็นประโยชน์ทั้งแก่ผู้ประกอบการในการเตรียมความพร้อมสำหรับการยื่นขอสินเชื่อ และเป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่สินเชื่อในการพิจารณาด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อเพื่อธุรกิจ

ประโชค ชุมพล (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงปัญหาของสถาบันการเงินที่มักเกิดขึ้นจากระบบงานที่สำคัญอันทำให้เกิดความล้มเหลวต่อการสนับสนุนทางการเงินต่อธุรกิจขนาดย่อม โดยพบว่า

1. ด้านการบริการจัดการ เช่น การดำเนินงานขาดความยืดหยุ่นเพราะยึดการบริหารจัดการตามระบบราชการ โครงสร้างผู้ถือหุ้นไม่เหมาะสม คุณภาพและประสิทธิภาพของบุคลากรในองค์กรต่ำ ขนาดของธุรกิจในการดำเนินงานอาจไม่เหมาะสมกับความสามารถขององค์กร

ขาดความเป็นมืออาชีพ หรือความเชี่ยวชาญในธุรกิจของผู้นำ ขาดการวางแผน การประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดี

2. ด้านสินเชื่อ ได้แก่ คุณภาพสินเชื่อต่ำ ระบบการบริหารสินเชื่อไม่ดีพอ การประเมินราคาหลักประกันสูงเกินความจริง และมีมูลค่าไม่คุ้มหนี้ ขาดการติดตามฐานและการดำเนินงานของลูกค้า ไม่มีการวิเคราะห์สินเชื่อของลูกค้า ขาดการควบคุมภายในเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสินเชื่อ ไม่มีระบบการประมวลข้อมูลสารสนเทศ ทั้งในลักษณะภาพรวมของธุรกิจแต่ละประเภท และลูกค้ารายตัว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ความสามารถ ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน ผู้บริหารเข้ามาเกี่ยวข้องในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่สินเชื่อผู้รับมอบอำนาจ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามขั้นตอนการอำนวยสินเชื่อที่ดี โครงสร้างของการให้สินเชื่อไม่เหมาะสมในแต่ละช่วงเวลา การให้สินเชื่อแก่ธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูงหรือธุรกิจที่มีผลประกอบการไม่เป็นที่น่าพอใจ ทำให้เกิดความเสียดังต่อฐานะของสถาบันการเงิน

3. ด้านสภาพคล่อง ไม่มีการวางแผนด้านกระแสเงินสดล่วงหน้า ขาดความเอาใจใส่ในการบริหารเงิน การบริหารเงินให้สินเชื่อไร้ประสิทธิภาพ มีลูกค้าด้วยคุณภาพจำนวนสูง การบริหารทรัพย์สินและหนี้สินระยะสั้น ไม่ดีพอ ไม่สามารถจัดหาแหล่งเงินกู้ระยะสั้น ไม่มีการวางแผนงานรวมในระดับองค์กร ทำให้การจัดหาเงินไม่สอดคล้องกับความต้องการของเงิน นโยบายการระดมเงินฝากและโครงสร้างเงินฝากไม่เหมาะสม ทำให้จำเป็นต้องดำรงสภาพคล่องไว้มากจนเกินไป

4. ด้านความเพียงพอของกองทุนในการดำเนินงาน มีสินเชื่อด้วยคุณภาพจำนวนมาก อยู่ในระดับที่อาจเป็นหนี้สูญ ต้องกันเงินสำรองเผื่อนี้สงสัยจะสูญ หรือต้องตัดหนี้สูญในแต่ละงวดบัญชีเป็นจำนวนสูง ทำให้เงินกองทุนเสื่อมค่าลง ความสามารถในการหารายได้ต่ำ ส่งผลให้อัตรากาไรสุทธิของเงินกองทุนมีน้อย ขาดการเตรียมการหารีวางแผนระยะยาวไว้ล่วงหน้า ทำให้เกิดปัญหาในการเพิ่มทุน เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ถือหุ้นรายใหญ่ในการแข่งขันการเข้าควบคุมบริหารงานในสถาบันการเงินก่อให้เกิดความขัดแย้งในระดับบริหารตลอดจนการปฏิบัติการ ทำให้การเพิ่มทุนแต่ละครั้งดำเนินการได้ไม่ดีเท่าที่ควร

5. ด้านความสามารถและความภักดีของพนักงาน ขาดระบบการพนักงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ไม่สามารถเลือกพนักงานที่มีคุณภาพเข้ามาร่วมในธุรกิจ ขาดการพัฒนาความสามารถทำให้ไม่สามารถให้ประโยชน์จากบุคลากรที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ ขาดการทะนุบำรุงขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ขาดแรงจูงใจในด้านค่าจ้าง ค่าตอบแทน มีการสร้างระบบเกื้อกูลมากกว่าระบบคุณธรรมในการจะเสริมสร้างความรู้สึกร่วมในการมีส่วนร่วมและภักดีต่อองค์กร และพนักงานขาดความซื่อสัตย์ในการให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน

ทวิติยา บุศยรัตน์ (2541) ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อเพื่อลดความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างรวม 400 ราย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มลูกหนี้ของธนาคารจำนวน 300 ราย และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทางด้านสินเชื่อของธนาคารจำนวน 100 ราย โดยได้นำตัวแปรที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสี่ยงในการให้สินเชื่อของธนาคารมาทำการศึกษาโดยวิธีวิเคราะห์ด้วยการแบ่งกลุ่มลูกหนี้ตามคุณภาพหนี้เป็น 6 กลุ่มเรียงลำดับลูกหนี้ที่มีคุณภาพหนี้ดีที่สุดไปจนถึงเลวที่สุด โดยแทนด้วยคุณภาพหนี้ A1-A6 ตามลำดับ และจากการศึกษาได้พบว่า การเกิดหนี้ไม่มีคุณภาพนั้นเนื่องมาจากลูกหนี้ไม่มีประสบการณ์และขาดความรู้ความสามารถในการบริหารธุรกิจของตน ทำให้ไม่เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน นอกจากนี้ ปัญหาภายในครอบครัวเนื่องจากการหย่าร้างก็มีผลต่อการชำระหนี้ของลูกหนี้ เพราะต่างฝ่ายต่างก็ผลักภาระหนี้ออกไปจากตัว ประกอบกับในสถานะเศรษฐกิจปัจจุบันลูกหนี้ประสบปัญหาทางการเงินมีรายได้ลดลง และมีหนี้สินภายนอก ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าธนาคาร ทำให้ลูกหนี้มุงชำระหนี้ภายนอกก่อน ทั้งยังไม่ให้ความร่วมมือในการชำระหนี้หรือแก้ไขหนี้เพราะไม่เห็นความสำคัญของภาระหนี้ที่มีอยู่กับธนาคาร ทำให้มีผลต่อคุณภาพหนี้ สภาพคล่องและการหมุนเวียนเงินในระบบธนาคาร ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ค้ำประกันจากการศึกษาพบว่า หลักทรัพย์บางประเภทเป็นหลักประกันที่มีปัญหาเนื่องจากไม่มีสภาพคล่องและเป็นหลักประกันไม่แข็งแรง เพราะมีราคาใกล้เคียงกับภาระหนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานะเศรษฐกิจตกต่ำ อันเนื่องมาจากภาวะทางการเงินซบเซาทั้งในประเทศและนอกประเทศ ธุรกิจลูกหนี้ประสบเหตุการณ์ที่ทำให้ธุรกิจจะกักลงเนื่องจากการก่อสร้างสินค้าและบริการสาธารณะ และธุรกิจของลูกหนี้ประสบปัญหาอันเนื่องมาจากการแข่งขัน ทำให้เกิดปัญหาซึ่งมีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้คืนธนาคาร

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านสินเชื่อของธนาคารในการพิจารณาอำนวยการสินเชื่อ คือ จะต้องมีความระมัดระวังและละเอียดรอบคอบ โดยอาศัยหลักการในการวิเคราะห์สินเชื่อเกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนตัวของลูกหนี้ ซึ่งจะต้องอาศัยประสบการณ์ วิจารณ์ญาณในการตรวจสอบข้อมูลของลูกหนี้ตลอดจนประวัติและความรับผิดชอบของลูกหนี้ นอกจากนี้เรื่องสภาพคล่องและเงินทุนของลูกหนี้ก็มีความสำคัญต่อความสามารถในการชำระหนี้เพราะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพหนี้และสภาพคล่องของธนาคาร ส่วนในเรื่องของหลักประกันจะต้องเป็นหลักประกันที่แข็งแรง ไม่เสื่อมสภาพเร็วและมีสภาพคล่องสูงเพราะถือว่ามีค่าอย่างยิ่งในการช่วยลดความเสี่ยงและให้ความมั่นใจแก่ธนาคารกรณีเกิดหนี้มีปัญหาและต้องฟ้องร้องดำเนินคดี สำหรับการพิจารณาสินเชื่อ นอกจากจะต้องพิจารณาอย่างมีหลักการและความระมัดระวังแล้ว เมื่อมีการอำนวยการสินเชื่อไปแล้วจะต้องมีการควบคุมและติดตามหนี้อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้หนี้ที่มีคุณภาพมากที่สุด หากเกิดหนี้มีปัญหาขึ้นก็จะได้นำแนวทางแก้ไขได้ทันทั่วทั้งที่ และจะต้องมีการติดตามข่าวสารข้อมูล

อย่างสม่ำเสมอเพื่อทราบถึงสภาวะการณ์ต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานของธนาคารเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดและสอดคล้องกับนโยบายการเงินและการคลังของรัฐบาล

สุทธิพร เกษมกุลทรัพย์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การอนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงินของรัฐที่ให้การสนับสนุนธุรกิจขนาดย่อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการอนุมัติสินเชื่อให้กับธุรกิจขนาดย่อมมีหลายด้าน ส่วนใหญ่เป็นด้านการให้สินเชื่อ เพื่อเป็นทุนดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพของการผลิตตามนโยบายของรัฐที่ให้การสนับสนุน การพัฒนาฝีมือแรงงานของบุคลากร การสร้างสภาพคล่อง การค้าประกัน การกู้ยืมในระยะสั้นและระยะยาว การค้าประกันวงเงิน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการอนุมัติสินเชื่อให้ธุรกิจขนาดย่อม เช่น การคิดอัตราดอกเบี้ยที่คุ้มค่าในอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ระยะเวลาการผ่อนชำระอย่างเหมาะสม การได้รับการส่งเสริมเงินทุนดำเนินงาน และการดูแลที่เหมาะสมจากรัฐ การเพิ่มธุรกิจเพื่อขยายฐานการให้บริการทุนในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ ปัจจัยที่มีผลต่อความล้มเหลวในการอนุมัติสินเชื่อให้กับธุรกิจขนาดย่อม ส่วนใหญ่จะเป็นด้านสินเชื่อ สภาพคล่องและความเพียงพอของกองทุนในการดำเนินงาน ความภักดีและความสามารถของพนักงาน และการบริหารจัดการ ความพึงพอใจของผู้ประกอบการประกอบด้วยความพึงพอใจของผู้ประกอบการก่อนและหลังการได้รับอนุมัติสินเชื่อ

สิริพร ใจแพทย์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการบริหารสินเชื่อของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นโยบายด้านสินเชื่อของธนาคารออมสินในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เน้นการขยายสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย และสินเชื่อเพื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามนโยบายของรัฐบาล มีการควบคุมติดตามสินเชื่อให้มีคุณภาพ การแก้ไขหนี้ค้างชำระให้ลดลง การดำเนินงานด้านสินเชื่อมี 2 วิธี คือ ดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดเป็นวงเงินหรือร้อยละ และดำเนินงานตามนโยบายของธนาคาร โดยไม่มีการกำหนดเป็นวงเงิน ส่วนในด้านขั้นตอนการบริหารสินเชื่อมี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการติดต่อลูกค้า การวิเคราะห์สินเชื่อ และการอนุมัติให้เงินกู้ การจัดทำนิติกรรมสัญญาและการจ่ายเงินกู้ การรับชำระหนี้และติดตามผลการดำเนินงานของลูกค้า การติดตามหนี้และแก้ไขหนี้ การดำเนินคดีและบังคับคดี การบริหารสินเชื่อของธนาคารออมสินในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่สามารถนำข้อมูลทางการบัญชีไปใช้คือ ขั้นตอนการวิเคราะห์สินเชื่อและการอนุมัติให้เงินกู้ การรับชำระหนี้และการติดตามผลการดำเนินงาน การติดตามหนี้และแก้ไขหนี้ ข้อมูลทางการบัญชีที่นำไปใช้ในการบริหารสินเชื่อได้แก่ งบดุล งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด หมายเหตุประกอบงบการเงินและใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคาร

โชคชัย เหมวงศ์กุล (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การตรวจสอบความเสี่ยงของสถาบันการเงิน ในเขตภาคเหนือของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการตรวจสอบความเสี่ยงของสถาบันการเงินด้านความเสี่ยงในการให้สินเชื่อ ความเสี่ยงจากการปฏิบัติงาน การบริหารความเสี่ยง กระบวนการตรวจสอบ ตลอดจนศึกษาแนวความคิดเห็นของผู้ตรวจสอบสถาบันการเงินของฝ่ายตรวจสอบธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตรวจสอบส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการตรวจสอบความเสี่ยงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน และเป็นประโยชน์มากกว่าการตรวจสอบแนวเดิมที่เน้นตรวจสอบด้านคุณภาพสินทรัพย์ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสี่ยงด้านเครดิตสูงสุดได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจ รongลงมาได้แก่ แผนกลยุทธ์และนโยบายของสถาบันการเงิน และระบบการวิเคราะห์เครดิตขาดความรัดกุมและทันสมัย ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานสูงสุดได้แก่ การควบคุมภายในขาดประสิทธิภาพ รongลงมาได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างขององค์กรและผู้บริหารระดับสูง และระบบงานสารสนเทศขาดประสิทธิภาพ การจัดการความเสี่ยงของสถาบันการเงินที่มีประสิทธิภาพสูงสุดได้แก่ การควบคุมภายในที่ดี รongลงมาได้แก่ รายงานของผู้ตรวจสอบภายในและระบบการป้องกันความเสี่ยง ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถาบันการเงินควรให้ความสำคัญในการบริหารความเสี่ยงอย่างจริงจัง เพราะเป็นศาสตร์ใหม่ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างมาก และผู้ตรวจสอบสถาบันการเงินควรต้องเข้ารับการฝึกอบรมและหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการตรวจสอบความเสี่ยงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในงานตรวจสอบมากยิ่งขึ้นอันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

นที ศรีสุทธิ์ (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่องข้อมูลทางการเงินที่มีผลต่อการพิจารณาสินเชื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของธนาคารออมสินภาค 7 โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทางการเงินที่มีผลต่อการพิจารณาสินเชื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของธนาคารออมสินเขตภาค 7 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้ได้เก็บรวบรวมมาจากการส่งแบบสอบถามให้แก่คณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อ จำนวน 46 ราย โดยที่คณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อดังกล่าวเป็นคณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อสาขา คณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อศูนย์ และคณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อภาค ซึ่งได้รับการตอบกลับแบบสอบถามมาทั้งหมด 46 ชุด และจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า ในการพิจารณาสินเชื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของคณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อ จะอาศัยข้อมูลทางการเงินของผู้ขอสินเชื่อเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจพิจารณานุมัติการให้สินเชื่อหรือไม่อนุมัติการให้สินเชื่อ ข้อมูลทางการเงินแยกพิจารณาได้เป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลทางการเงินเชิงคุณภาพ และข้อมูลทางการเงินเชิงปริมาณ ข้อมูลทางการเงินเชิงคุณภาพที่สำคัญที่สุด คือ ข้อมูลด้านหลักประกัน และข้อมูลด้านเงินทุน โดยข้อมูลด้านหลักประกันพิจารณาถึงมูลค่าของหลักประกันนั้นมีมูลค่าเพียงพอกับจำนวนหนี้หรือจำนวนสินเชื่อ

ที่ยื่นขอหรือไม่ รวมทั้งพิจารณาถึงสิทธิของธนาคารต่อหลักประกัน กล่าวคือ ต้องเป็นหลักประกันที่ปลอดพันธะ ธนาคารมีสิทธิในหลักประกันนั้นอย่างเต็มที่ และข้อมูลด้านเงินทุนพิจารณาถึงส่วนร่วมทุนของกิจการซึ่งประกอบด้วย จำนวนสินทรัพย์ของผู้ถือหุ้นที่มีอยู่ในกิจการ และจำนวนส่วนของเจ้าของที่มีอยู่ในกิจการของผู้ถือหุ้น ข้อมูลเชิงปริมาณที่สำคัญที่สุดคือ ข้อมูลในงบการเงิน ซึ่งจะพิจารณาข้อมูลในงบกำไรขาดทุนเป็นหลัก และรองลงมา คือข้อมูลที่อยู่ในงบกระแสเงินสด ส่วนข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์งบการเงิน จะพิจารณาอัตราส่วนทางการเงิน โดยใช้อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อยอดขายเป็นหลัก รองลงมาคือ การวิเคราะห์กระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงาน

สรุป งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาเกี่ยวกับหลักการปล่อยสินเชื่อเพื่อลดความเสี่ยงและความล้มเหลว หรือปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการอนุมัติสินเชื่อแก่ธุรกิจขนาดย่อม รวมทั้งการบริหารสินเชื่อและข้อมูลทางการเงินที่มีผลต่อการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อแก่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แต่งานวิจัยนี้ ได้ศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยบริหารความเสี่ยงในการพิจารณาการอนุมัติสินเชื่อเพื่อการลงทุนสำหรับธุรกิจรถเช่าในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งยังพบงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ไม่มากนัก ดังนั้น จึงถือได้ว่างานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยขั้นสำรวจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจรถเช่า

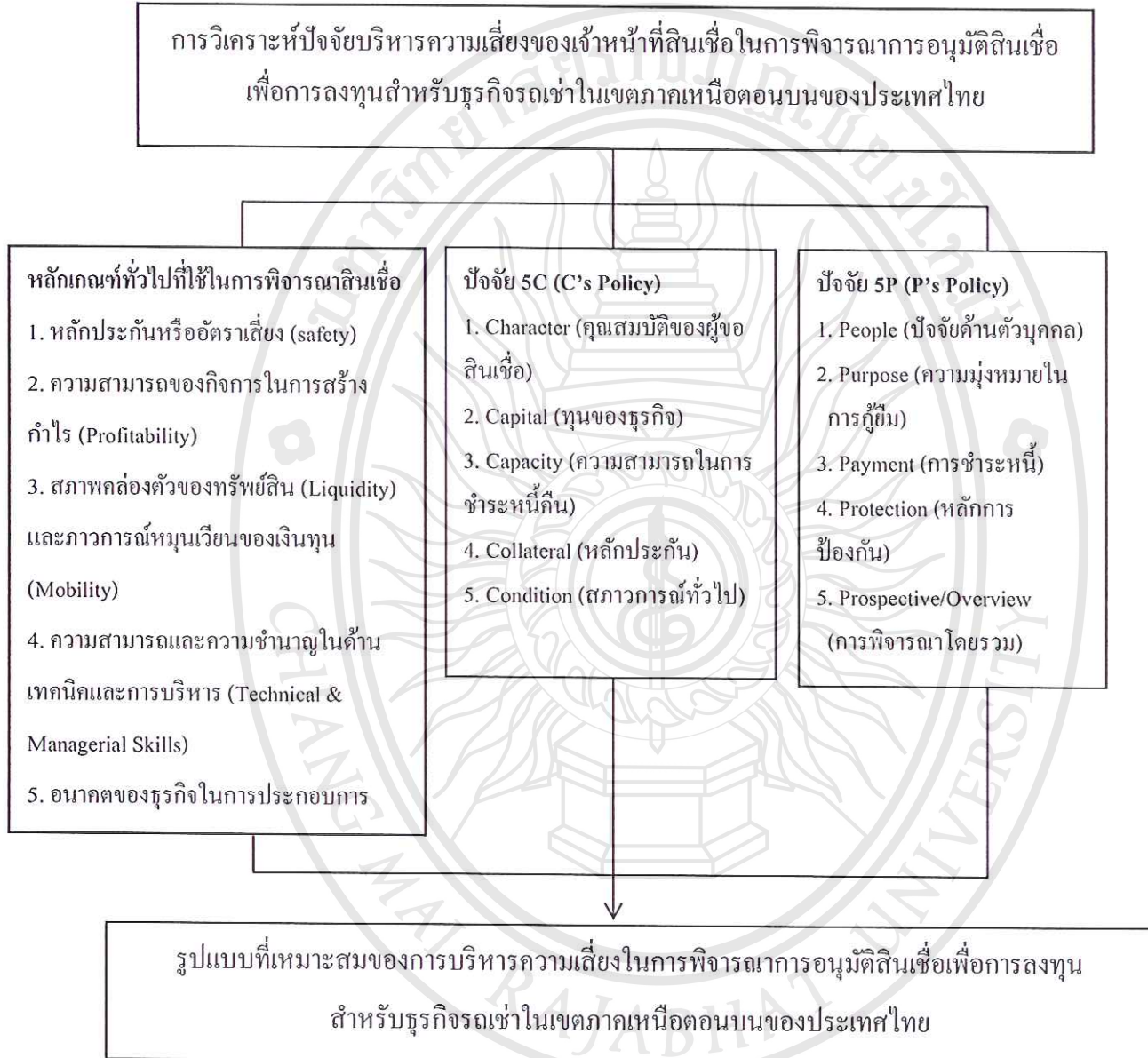
อนุชาติ บุญธิมา (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารกิจการรถเช่าในเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบกิจการรถเช่าในจังหวัดเชียงใหม่ ได้ให้ความสำคัญต่อกลยุทธ์ทางการตลาดในด้านตัวรถเช่าและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกมากที่สุด รองลงมาคือให้ความสำคัญด้านราคา ด้านสถานที่ ส่วนด้านการประชาสัมพันธ์ให้ความสำคัญน้อยที่สุด และเมื่อพิจารณาการให้ความสำคัญด้านตัวรถเช่าและอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เป็นการให้ความสำคัญในเรื่องของความสะอาดและความปลอดภัย การตรวจเช็คสภาพรถให้พร้อมใช้ และต้องมีเข้มงวดนิรภัย หากพิจารณาในเรื่องของระดับปัญหาในการบริหารกิจการรถเช่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัญหาด้านเงินทุนมากที่สุด รองลงมาคือปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาด้านคู่แข่ง และปัญหาน้อยที่สุดคือ ปัญหาด้านลูกค้า สิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบกิจการรถเช่าจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการบริการและคุณภาพ จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันธุรกิจประเภทต่างๆ ต่างมุ่งให้ความสำคัญต่อคุณภาพของสินค้าและบริการ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ตามมาตรฐานสากลที่ได้มีการกำหนดไว้ ดังนั้นการดำเนินกิจการรถเช่าก็ควรให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพของสินค้าและบริการ ซึ่งส่งผลให้ลูกค้าที่มาใช้บริการเกิดความประทับใจ ทำให้กลับมาใช้บริการในครั้งต่อไป อันจะทำให้ได้เปรียบผู้ประกอบกิจการรถเช่ารายอื่นๆ ทั้งในเชิงธุรกิจ และรายได้ และสามารถยกระดับการบริหารขององค์กรไปสู่ความเป็นสากลได้

จักรพันธ์ ชัยเจริญ (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษากลยุทธ์เพื่อใช้ในการเติบโตของธุรกิจรถเช่า กรณีศึกษา บริษัท สตาร์ เอ็กซ์เพรส จำกัด พบว่า ปัจจุบันธุรกิจการให้บริการรถเช่ามีมูลค่าตลาดที่เพิ่มขึ้นในทุกปี ทำให้นักลงทุนจากต่างประเทศและในประเทศเข้ามาทำธุรกิจให้บริการรถเช่า ทำให้การแข่งขันในธุรกิจรถเช่ามีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น และจากผลการศึกษา ได้พบอีกว่าปัญหาของบริษัทที่มีลูกค้าเพียงรายเดียว ทำให้รายได้ของบริษัทขึ้นอยู่กับยอดการเช่ารถของลูกค้า ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับบริษัท คือ การใช้กลยุทธ์ระดับองค์กร (Corporate Strategy) โดยการใช้กลยุทธ์เติบโต (Growth Strategies) เพื่อขยายฐานลูกค้าเดิม ซึ่งในระยะสั้นจะส่งผลให้บริษัทมีลูกค้าเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม และทำให้บริษัทมีสภาพคล่องทางการเงินเพิ่มมากขึ้น ส่วนในระยะยาวทำให้บริษัทมีศักยภาพในการแข่งขันกับบริษัทคู่แข่งในธุรกิจรถเช่า และบริษัทสามารถที่จะเติบโตได้อย่างยั่งยืนในธุรกิจรถเช่า

สรุปได้ว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับธุรกิจรถเช่าได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์ทางการตลาดและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารกิจการรถเช่า กลยุทธ์เพื่อการเติบโตของธุรกิจรถเช่า และความพึงพอใจของลูกค้าต่อบริการรถเช่า และงานวิจัยชิ้นนี้ ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยบริหารความเสี่ยงในการพิจารณาการอนุมัติสินเชื่อเพื่อการลงทุนสำหรับธุรกิจรถเช่าในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งยังพบงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ไม่มากนัก ดังนั้นจึงถือได้ว่างานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยขั้นสำรวจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ได้กรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

แผนภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากแผนภาพที่ 2.1 แสดงให้เห็นถึงการเริ่มวิเคราะห์จากปัจจัยในการพิจารณาการอนุมัติสินเชื่อเพื่อการลงทุนสำหรับธุรกิจรถเช่าในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งจะใช้หลักเกณฑ์ทั่วไปที่ใช้ในการพิจารณาสินเชื่อมาใช้ในการวิเคราะห์ อันประกอบไปด้วย หลักประกัน หรืออัตราเสี่ยง (safety) ความสามารถของกิจการในการสร้างกำไร (Profitability) สภาพคล่องตัวของทรัพย์สิน (Liquidity) และภาวะการหมุนเวียนของเงินทุน (Mobility) ความสามารถและความชำนาญในด้านเทคนิคและการบริหาร (Technical & Managerial Skills) และขนาดของธุรกิจในการประกอบการ รวมทั้งปัจจัย 5C (C's Policy) อันประกอบด้วย Character (คุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ) Capital (ทุนของธุรกิจ) Capacity (ความสามารถในการชำระหนี้) Collateral (หลักประกัน) และ Condition (สภาวะการทั่วไป) โดยวิเคราะห์ร่วมกันกับการใช้หลักการ 5P (P's Policy) อันประกอบไปด้วย People (ปัจจัยด้านตัวบุคคล) Purpose (ความมุ่งหมายในการกู้ยืม) Payment (การชำระหนี้) Protection (หลักการป้องกัน) และ Prospective/Overview (การพิจารณาโดยรวม) จะทำให้ทราบถึงรูปแบบที่เหมาะสมของปัจจัยในการพิจารณาการอนุมัติสินเชื่อเพื่อการลงทุนสำหรับธุรกิจรถเช่าในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย อันจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยต่อไป

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้ศึกษาในเรื่องความหมายและประเภทของสินเชื่อ ปัจจัยบริหารความเสี่ยงในการอนุมัติสินเชื่อธุรกิจ สถานการณ์โดยทั่วไปของการให้สินเชื่อ ความหมายและประเภทของธุรกิจรถเช่า สถานการณ์โดยทั่วไปของธุรกิจรถเช่าในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อเพื่อธุรกิจ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจรถเช่า ทำให้ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ที่นำไปสู่วิธีดำเนินการวิจัยในบทต่อไป